



Верховний
Суд

ОГЛЯД практики застосування Верховним Судом Закону України "Про виконавче провадження" у господарських справах

Рішення, внесені до ЄДРСР, за липень 2019 року –
травень 2020 року

Зміст

1. Окремі питання підвідомчості справ (скарг) щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця, а також справ щодо зняття арешту 4
2. Окремі питання, що виникають під час судового розгляду справ (скарг) щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця 13
3. Окремі питання, що виникають під час судового розгляду заяв про заміну сторони виконавчого провадження 41
4. Окремі питання, що виникають під час застосування Закону України «Про виконавче провадження» 51

Перелік уживаних скорочень

ВП ВС	– Велика Палата Верховного Суду
ГК України	– Господарський кодекс України
ГПК України	– Господарський процесуальний кодекс України
Закон	– Закон України «Про виконавче провадження»
Закон про банкрутство	– Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом"
КАС України	– Кодекс адміністративного судочинства України
КГС ВС	– Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду
ОП КГС ВС	– об'єднана палата Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду
ЦК України	– Цивільний кодекс України

1. Окремі питання підвідомчості справ (скарг) щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця, а також справ щодо зняття арешту

Закон встановлює спеціальний порядок судового оскарження рішення, дії або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця щодо стягнення виконавчого збору та/або витрат на проведення виконавчих дій, за яким відповідні спори належать до юрисдикції адміністративних судів та підлягають розгляду за правилами адміністративного судочинства

КГС ВС розглянув касаційну скаргу ДП "Житомирський бронетанковий завод" на ухвалу Господарського суду міста Києва від 24.10.2018 та постанову Північного апеляційного господарського суду від 17.01.2019, ухвалені за результатами розгляду скарги ДП "Житомирський бронетанковий завод" на дії відділу примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби Головного управління юстиції у Житомирській області у справі за позовом заступника військового прокурора Центрального регіону України в інтересах держави в особі Міністерства оборони України до ДП "Житомирський бронетанковий завод" про стягнення 5 274 265,76 грн, і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду міста Києва від 11.07.2018 позов задоволено частково: стягнуто з підприємства пеню в розмірі 578 755,19 грн, штраф – 652 587,32 грн, судовий збір – 36 097,54 грн.

На виконання зазначеного рішення 20.08.2018 Господарським судом міста Києва видано судовий наказ.

09.10.2018 підприємство звернулося зі скаргою, в якій просило визнати дії відділу примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби Головного управління юстиції у Житомирській області щодо примусового списання 20.09.2018 з його рахунку 327 614,96 грн у виконавчому провадженні № 57249301 незаконними, скасувати постанову про стягнення виконавчого збору від 18.09.2018 у виконавчому провадженні № 57249301, скасувати постанову про стягнення з боржника витрат виконавчого провадження від 24.09.2018 у виконавчому провадженні № 57249301.

Скаргу, зокрема, було мотивовано тим, що підприємство самостійно до отримання постанови про відкриття виконавчого провадження виконало рішення суду, отже, списання 20.09.2018 з рахунків підприємства 327 614,96 грн, на думку скаржника, було незаконним, і тому стягнуті кошти підлягають поверненню, а постанова державного виконавця про стягнення виконавчого збору в розмірі 123 134,25 грн є такою, що суперечить вимогам чинного законодавства.

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 24.10.2018, залишеною без змін постановою Київського апеляційного господарського суду від 17.01.2019, у задоволенні скарги на дії органу державної виконавчої служби відмовлено.

Не погоджуючись з рішеннями судів попередніх інстанцій, відповідач подав касаційну скаргу, в якій просив її скасувати та ухвалити нове рішення про задоволення скарги на дії органу державної виконавчої служби.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, скасовуючи рішення судів попередніх інстанцій та закриваючи провадження за скаргою, зазначив таке.

Відповідно до статті 339 ГПК України сторони виконавчого провадження мають право звернутися до суду із скаргою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу, порушено їхні права.

Частиною першою статті 340 ГПК України встановлено, що скарга подається до суду, який розглянув справу як суд першої інстанції.

Водночас згідно з частинами першою – другою статті 74 Закону (в редакції, чинній на час прийняття державним виконавцем постанов та списання коштів) рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками та особами до суду, який видав виконавчий документ, у порядку, передбаченому законом.

За висновками ВП ВС, викладеними у постанові від 06.06.2018 у справі № 921/16/14-г/15, відповідно до частини другої статті 74 Закону рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання рішень інших органів (посадових осіб), у тому числі постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору, постанов приватного виконавця про стягнення основної винагороди, витрат виконавчого провадження та штрафів, можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками та особами до відповідного адміністративного суду в порядку, передбаченому законом.

Зважаючи на викладене, поряд із загальним порядком оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця та інших посадових осіб державної виконавчої служби, визначеним нормами процесуального законодавства, Закон встановлює спеціальний порядок судового оскарження рішення, дії або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця щодо стягнення виконавчого збору та/або витрат на проведення виконавчих дій, за яким відповідні спори належать до юрисдикції адміністративних судів та підлягають розгляду за правилами адміністративного судочинства.

Аналогічні висновки викладені у постановках ВП ВС від 14.11.2018 у справі № 906/515/17, від 16.01.2019 у справі № 910/22695/13, від 07.02.2019 у справі № 927/769/16.

Ураховуючи вимоги поданої скарги на дії державного виконавця органу державної виконавчої служби, ця скарга підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства, оскільки стосується виключно вирішення питання правомірності стягнення виконавчого збору та витрат на виконавче провадження, а отже, не може бути розглянута відповідно до вимог господарського процесуального закону. У зв'язку з цим КГС ВС не вбачає підстав для відступу від висновків ВП ВС, викладених у постановах від 06.06.2018 у справі № 921/16/14-г/15, від 14.11.2018 у справі № 906/515/17, від 16.01.2019 у справі № 910/22695/13, від 07.02.2019 у справі № 927/769/16.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 10.07.2019 у справі № 910/3335/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82937788>.

Аналогічна правова позиція викладена у постановах ВП ВС від 11.09.2019 у справі № 925/138/18, від 17.03.2020 у справі № 910/12472/18.

Відповідно до частини першої статті 59 Закону особа, яка вважає, що майно, на яке накладено арешт, належить їй, а не боржникові, може звернутися до суду з позовом про визнання права власності на це майно і про зняття з нього арешту. Проте у випадку звернення з позовом самого боржника, якому належить іпотечне майно, за відсутності існування спору щодо права власності на це майно в іншій, крім боржника, особи вимоги до приватного виконавця про звільнення майна з-під арешту, заявлені в порядку позовного провадження, не підлягають вирішенню у господарських судах

ВП ВС розглянула касаційну скаргу ПрАТ «Компанія «Райз» на ухвалу Господарського суду Дніпропетровської області від 27.03.2019 та постанову Центрального апеляційного господарського суду від 23.05.2019, ухвалені у справі за позовом ПрАТ «Компанія «Райз» до приватного виконавця Вольф Т. Л., за участі третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача – ПАТ «Державний експортно-імпорتنний банк України», про зобов'язання вчинити певні дії, і прийняла постанову, в якій зазначила таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

У січні 2019 року ПрАТ «Компанія «Райз» звернулося до Господарського суду Дніпропетровської області з позовом до приватного виконавця Вольф Т. Л., за участі третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача – ПАТ «Державний експортно-імпорتنний банк України», про звільнення з-під арешту належного позивачу на праві власності майна (перелік його зазначено у позовній заяві), який накладено приватним виконавцем Вольф Т. Л. у межах виконавчих проваджень.

Господарський суд Дніпропетровської області ухвалою від 27.03.2019, залишеною без змін постановою Центрального апеляційного господарського суду від 23.05.2019, на підставі пункту 1 частини першої статті 231 ГПК України закрив провадження у справі у зв'язку з тим, що спір не підлягає вирішенню в порядку господарського судочинства.

Не погоджуючись із зазначеними судовими рішеннями, ПрАТ «Компанія «Райз» звернулося до КГС ВС з касаційною скаргою про їх скасування та про передачу справи до суду першої інстанції для продовження розгляду.

ОЦІНКА СУДУ

ВП ВС, змінюючи рішення судів попередніх інстанцій в мотивувальній частині, зазначила таке.

Ухвалюючи оскаржувані судові рішення про закриття провадження у справі, суди попередніх інстанцій виходили з того, що спір не є господарським і повинен вирішуватися за правилами цивільного судочинства, оскільки визначений у справі відповідач – приватний виконавець Вольф Т. Л. є особою, якій державою делеговані повноваження із здійснення діяльності з примусового виконання рішень у порядку, встановленому законом, тому така діяльність не може вважатися господарською в розумінні статті 3 ГК України. Окрім того, суди вказали на відсутність доказів реєстрації приватного виконавця як підприємця, у зв'язку з чим він не міг бути відповідачем у господарському процесі.

ВП ВС визнала правильними висновки судів попередніх інстанцій про наявність підстав для закриття провадження у справі, однак вважає помилковими наведені ними мотиви для вчинення цієї процесуальної дії.

Відповідно до частини шостої статті 51 Закону спори, що виникають під час виконавчого провадження щодо звернення стягнення на заставлене майно, вирішуються судом.

Предметом спору в цій справі є дії органів виконавчої служби під час вчинення виконавчих дій, зокрема, щодо накладення арешту на майно боржника у виконавчому провадженні № 56342146.

Утім, у матеріалах цієї справи відсутнє судове рішення або рішення іншого органу (посадових осіб), на виконання якого видано виконавчий документ і приватним виконавцем відкрито виконавче провадження № 56342146 та накладено арешт.

Згідно з частиною першою статті 59 Закону особа, яка вважає, що майно, на яке накладено арешт, належить їй, а не боржникові, може звернутися до суду з позовом про визнання права власності на це майно і про зняття з нього арешту.

Проте у цій справі з такою вимогою звернувся сам боржник, якому належить іпотечне майно. При цьому з матеріалів справи не вбачається існування спору щодо права власності на майно в іншій, крім ПрАТ «Компанія «Райз», особи. Тобто його посилання у позовній заяві на норми цивільного законодавства щодо захисту права власності не заслуговують на увагу, оскільки він не визначив особи, яка порушує це право, що свідчить про відсутність спору про право.

Водночас за відсутності доказів підтвердження того, на виконання якого виконавчого документа приватним виконавцем відкрито виконавче провадження № 56342146, ПрАТ «Компанія «Райз» має право звернутися до суду, який видав виконавчий документ, зі скаргою на рішення, дії чи бездіяльність виконавців та посадових осіб державної виконавчої служби відповідно до частини першої статті 74 Закону, якщо цей виконавчий документ виданий на виконання судового рішення,

або до адміністративного суду в порядку частини другої цієї ж статті, якщо він виданий на виконання рішення іншого органу (посадових осіб) та/або за умови перебування його у зведеному виконавчому провадженні, в якому об'єднано виконання судових рішень, ухвалених судами за правилами різних юрисдикцій.

Отже, вимоги ПрАТ «Компанія «Райз» до приватного виконавця Вольф Т. Л. про звільнення майна з-під арешту, заявлені позивачем у цій справі в порядку позовного провадження шляхом подання позовної заяви, не підлягають вирішенню у господарських судах і закриття провадження у справі є правильним саме з цих мотивів.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 02.10.2019 у справі № 904/51/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84788672>.

Аналогічна правова позиція викладена у постановах КГС ВС від 13.11.2019 у справі № 904/50/19, від 17.12.2019 у справі № 904/49/19.

Оскільки чинним законодавством не врегульовано порядку судового оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання зведеного виконавчого провадження, у якому об'єднано виконання судових рішень, ухвалених судами за правилами різних юрисдикцій, у такому випадку слід застосовувати частину першу статті 287 КАС України, а саме розглядати справу в порядку адміністративного судочинства

КГС ВС розглянув касаційну скаргу ТОВ "Компанія "Ніко-Тайс" на ухвалу Господарського суду Київської області від 28.05.2019 та постанову Північного апеляційного господарського суду від 05.09.2019, ухвалені за результатами розгляду скарги на бездіяльність державного виконавця Тернопільського районного відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Тернопільській області за позовом ТОВ "Компанія "Ніко-Тайс" до ТОВ "ПК Трейдсервісгруп", ФГ "Семеха" про стягнення 29 263,53 грн, і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду Київської області від 30.09.2014 позов задоволено повністю, стягнуто солідарно з ТОВ "ПК Трейдсервісгруп" та ФГ "Семеха" на користь ТОВ "Компанія "Ніко-Тайс" 29 263,54 грн заборгованості, 1 200,00 грн витрат на послуги адвоката та 1 827,00 грн судового збору.

На виконання зазначеного рішення 17.10.2014 Господарським судом Київської області видано судовий наказ.

У 2019 році ТОВ "Компанія "НІКО-ТАЙС" звернулося до Господарського суду Київської області зі скаргю на бездіяльність державного виконавця Тернопільського районного відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Тернопільській області у виконавчому провадженні № 49762668 з примусового виконання судового наказу від 17.10.2014.

Ухвалою Господарського суду Київської області від 28.05.2019, залишеною без змін постановою Північного апеляційного господарського суду від 05.09.2019, провадження за названою скаргою ТОВ "Компанія "Ніко-Тайс" було закрито.

Суди дійшли висновку, що оскарження дій чи бездіяльності державного виконавця під час виконання зведеного виконавчого провадження, у якому об'єднано виконання судових рішень, ухвалених судами за правилами різних юрисдикцій, підлягають розгляду в порядку адміністративного судочинства відповідно до частини першої статті 287 КАС України, а тому провадження у справі належить закрити на підставі пункту 1 частини першої статті 231 ГПК України.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи рішення судів попередніх інстанцій без змін, зазначив таке.

При виконанні судових рішень діє правило існування одного виконавчого провадження про примусове виконання щодо одного боржника, незалежно від кількості судових рішень, що підлягають примусовому виконанню, юрисдикцій, у яких ці рішення були ухвалені, та кількості стягувачів.

Водночас за зведеним виконавчим провадженням виконавець вчиняє виконавчі дії щодо виконання усіх судових рішень, незалежно від того, за правилами якої юрисдикції і якими судами вони ухвалені.

Порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця при виконанні зведеного виконавчого провадження не визначено, а тому учасники виконавчого провадження оскаржують одні й ті самі рішення, дії або бездіяльність державної виконавчої служби в судах різних юрисдикцій.

Статтю 287 КАС України передбачено особливості провадження у справах щодо рішень, дій або бездіяльності органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця.

Згідно з положеннями частини першої цієї статті учасники виконавчого провадження (крім державного виконавця, приватного виконавця) та особи, які залучаються до проведення виконавчих дій, мають право звернутися до адміністративного суду з позовною заявою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця порушено їхні права, свободи чи інтереси, а також якщо законом не встановлено інший порядок судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності таких осіб.

Частиною п'ятою цієї ж статті передбачено, що адміністративні справи з приводу рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби щодо виконання ними рішень, ухвалених місцевим загальним судом як адміністративним судом, розглядаються місцевим загальним судом як адміністративним судом, який видав виконавчий лист.

Тобто частина п'ята статті 287 КАС України встановлює загальне правило оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби щодо виконання ними рішень до того

суду, який ухвалив зазначене рішення, якщо таке виконання не обтяжене об'єднанням з виконанням рішень, ухвалених судами за правилами іншої юрисдикції.

Оскільки чинним законодавством не врегульовано порядку судового оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання зведеного виконавчого провадження, у якому об'єднано виконання судових рішень, ухвалених судами за правилами різних юрисдикцій, у такому випадку слід застосовувати частину першу статті 287 КАС України і зазначені справи розглядати в порядку адміністративного судочинства.

Аналогічний правовий висновок викладено ВП ВС у постановках від 14.03.2018 у справі № 660/612/16-ц, від 12.09.2018 у справі № 906/530/17, від 15.05.2019 у справі № 924/1389/13.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 05.11.2019 у справі № 911/3332/14 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85470745>.

Аналогічна правова позиція викладена у постановках КГС ВС від 16.12.2019 у справі № 911/2417/14, від 19.02.2020 у справі № 915/91/18.

Відповідачем у справах за позовами про звільнення з-під арешту майна є боржник або особа, в інтересах якої накладено арешт на майно у виконавчих провадженнях, оскільки задоволення такого позову може безпосередньо вплинути на права та законні інтереси сторін спірних відносин щодо такого майна. Такі справи підлягають розгляду за правилами господарського судочинства, якщо вони виникають у цивільних чи господарських правовідносинах і суб'єктний склад сторін у них відповідає вимогам статті 4 ГПК України. Орган державної виконавчої служби у справах за позовами осіб щодо належності саме їм, а не боржникові, майна, на яке накладено арешт, може залучатися господарським судом як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору

ВП ВС розглянула касаційну скаргу Міністерства юстиції України та компанії «Nibulon S. A.» на постанову Східного апеляційного господарського суду від 01.04.2019 та рішення Господарського суду Донецької області від 14.06.2018 у справі за позовом Національного банку України до Міністерства юстиції України в особі департаменту державної виконавчої служби відділу примусового виконання рішень, за участі третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача – ПрАТ «Компанія «Райз», за участі компанії «Nibulon S. A.», про звільнення з-під арешту нерухомого майна і прийняла постанову, в якій зазначила таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду Донецької області 14.06.2018, залишеним без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 01.04.2019, позов задоволено повністю.

Не погоджуючись із зазначеними судовими рішеннями, Мін'юст та компанія «Nibulon S. A.» (резидент Швейцарської Конфедерації – особа, яка не брала участі у справі та вважала, що суд вирішив питання про її права) звернулися до КГС ВС з касаційними скаргами, в яких просили їх скасувати та прийняти нове рішення, яким у задоволенні позову відмовити.

ОЦІНКА СУДУ

ВП ВС, скасовуючи рішення судів попередніх інстанцій та ухвалюючи нове рішення, зазначила таке.

Вирішуючи питання щодо визначення юрисдикції, в межах якої має розглядатися ця справа, ВП ВС Суду виходила з таких міркувань.

Критеріями розмежування судової юрисдикції, тобто передбаченими законом умовами, за яких певна справа підлягає розгляду за правилами того чи іншого виду судочинства, є суб'єктний склад правовідносин, предмет спору та характер спірних матеріальних правовідносин у їх сукупності. Крім того, таким критерієм може бути пряма вказівка в законі на вид судочинства, у якому розглядається визначена категорія справ.

Предметом спору в цій справі є звільнення з-під арешту майна, що перебуває в іпотеці, накладеного постановами відповідача.

Згідно із частиною десятою статті 56 Закону виконавець, в провадженні якого знаходиться виконавче провадження, за заявою стягувача чи з власної ініціативи може накласти арешт на грошові кошти, які перебувають на рахунках (вкладах) чи на зберіганні у банках, інших фінансових установах і належать особі, яка має заборгованість перед боржником, яка підтверджена судовим рішенням, яке набрало законної сили.

Законом передбачено, що особа, яка вважає, що майно, на яке накладено арешт, належить їй, а не боржникові, може звернутися до суду з позовом про визнання права власності на це майно і про зняття з нього арешту (частина перша статті 59 цього Закону).

Водночас Закон установлює правило, згідно з яким рішення, дії чи бездіяльність державного виконавця або іншої посадової особи державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками та особами до суду, який видав виконавчий документ, у порядку, передбаченому законом (частина перша статті 74 цього Закону).

Відповідно до частини другої статті 4 ГПК України юридичні особи та фізичні особи – підприємці, фізичні особи, які не є підприємцями, державні органи, органи місцевого самоврядування мають право на звернення до господарського суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав та законних інтересів у справах, віднесених законом до юрисдикції господарського суду, а також для вжиття передбачених законом заходів, спрямованих на запобігання правопорушенням.

ГПК України також установлює, що господарські суди розглядають справи у справах щодо права власності чи іншого речового права на майно (рухоме та

нерухоме, в тому числі землю), реєстрації або обліку прав на майно, яке (права на яке) є предметом спору, визнання недійсними актів, що порушують такі права, крім спорів, стороною яких є фізична особа, яка не є підприємцем, та спорів щодо вилучення майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності, а також справи у спорах щодо майна, що є предметом забезпечення виконання зобов'язання, сторонами якого є юридичні особи та (або) фізичні особи – підприємці (пункт 6 частини першої статті 20).

Отже, підставою для звернення до суду є наявність порушеного права (охоронюваного законом інтересу), і таке звернення здійснюється особою, якій це право належить, саме з метою його захисту. Для отримання судового захисту необхідно довести законність цих прав у суді.

За таких обставин особи, які є власниками (володільцями) майна і вважають, що майно, на яке накладено арешт, належить їм, а не боржникові, можуть звернутися до суду з позовом про визнання права власності на це майно і про зняття з нього арешту.

Спори, пов'язані з належністю майна, на яке накладено арешт, та про зняття такого арешту підлягають розгляду за правилами господарського судочинства, якщо сторонами відповідного спору є юридичні особи. Тож спір, який виник між позивачем та органом державної виконавчої служби (у тому числі з її посадовими і службовими особами) з приводу зняття арешту з нерухомого майна, має вирішуватися судами за правилами ГПК України.

Ураховуючи суб'єктний склад сторін учасників спору, а також те, що спірні правовідносини пов'язані з виконанням договору іпотеки, ВП ВС вважає, що цей спір не є публічно-правовим і має вирішуватися судами в порядку господарського судочинства.

ВП ВС зауважує, що відповідачем у справах за позовами про звільнення з-під арешту майна є боржник або особа, в інтересах якої накладено арешт на майно у виконавчих провадженнях, оскільки задоволення такого позову може безпосередньо вплинути на права та законні інтереси сторін спірних відносин щодо такого майна. Такі справи підлягають розглядові за правилами господарського судочинства, якщо вони виникають у цивільних чи господарських правовідносинах і суб'єктний склад сторін у них відповідає вимогам статті 4 ГПК України. При цьому орган державної виконавчої служби у відповідних випадках може залучатися господарським судом до участі у справах як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 26.11.2019 у справі № 905/386/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86206229>.

Аналогічна правова позиція викладена у постанові КГС ВС від 19.02.2020 у справі № 913/271/19.

2. Окремі питання, що виникають під час судового розгляду справ (скарг) щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця

Виконавче провадження підлягає закінченню у разі скасування або визнання нечинним рішення, на підставі якого видано виконавчий документ, у повному обсязі. У разі часткового скасування судового рішення державний виконавець не має повноважень щодо закінчення виконавчого провадження у частині, яка підлягає виконанню

КГС ВС розглянув касаційну скаргу ПрАТ "Квазар" на постанову Північного апеляційного господарського суду від 01.04.2019, прийняту за результатами розгляду скарги ПрАТ "Квазар" на дії головного державного виконавця відділу примусового виконання рішень департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України Кузьменка О. С. у справі за первісним позовом ПАТ "Сбербанк" до ПрАТ "Квазар" про стягнення 307 029 450,46 грн, за зустрічним позовом ПрАТ "Квазар" до ПАТ "Сбербанк" про зміну договору, і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду міста Києва від 16.01.2018, залишеним без змін постановою Київського апеляційного господарського суду від 23.04.2018, позовні вимоги ПАТ "Сбербанк" задоволено. Стягнуто з ПрАТ "Квазар" на користь ПАТ "Сбербанк" 6 340 000 євро боргу за кредитом, 1 159 730,60 євро боргу за процентами, 69 796 202,40 грн пені за прострочення повернення кредиту, 8 637 102,03 грн пені за несвоечасну сплату процентів; 240 000,00 грн витрат зі сплати судового збору. У задоволенні зустрічного позову ПрАТ "Квазар" відмовлено.

14.05.2018 на виконання рішення Господарського суду міста Києва від 16.01.2018 видано відповідний наказ.

15.06.2018 головним державним виконавцем відділу примусового виконання рішень департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України Кузьменком О. С. винесено постанову про відкриття виконавчого провадження № 56618119 щодо виконання наказу Господарського суду міста Києва від 14.05.2018.

Постановою ВС від 28.08.2018 рішення Господарського суду міста Києва від 16.01.2018 та постанову Київського апеляційного господарського суду від 23.04.2018 скасовано стосовно стягнення 1 159 730,60 євро боргу за процентами, 69 796 202,40 грн пені за прострочення повернення кредиту, 8 637 102,03 грн пені за несвоечасну сплату процентів та в цій частині справу передано на новий розгляд до Господарського суду міста Києва. В іншій частині рішення Господарського суду міста Києва від 16.01.2018 та постанову Київського апеляційного господарського суду від 23.04.2018 (щодо стягнення 6 340 000 євро боргу та відмови у задоволенні зустрічного позову) залишено без змін.

11.09.2018 боржник звернувся до відділу примусового виконання рішень департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України із заявою про закінчення виконавчого провадження у зв'язку з прийняттям постанови ВС від 28.08.2018.

Листом відділу примусового виконання рішень департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України від 14.09.2018 № 29062-33-18/20-1 боржника було повідомлено про відсутність підстав для закінчення виконавчого провадження згідно з постановою ВС від 28.08.2018, оскільки рішення Господарського суду міста Києва від 16.01.2018 частково залишено в силі та в цій частині воно підлягає виконанню.

Не погоджуючись з діями державного виконавця, ПрАТ "Квазар" подало скаргу до Господарського суду міста Києва.

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 11.12.2018 визнано неправомірними дії головного державного виконавця відділу примусового виконання рішень департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України Кузьменка О. С. щодо винесення у виконавчому провадженні ВП № 56618119 постанови про арешт майна боржника від 26.10.2018, визнано неправомірною та скасовано зазначену постанову.

Постановою Київського апеляційного господарського суду від 01.04.2019 ухвалу Господарського суду міста Києва від 11.12.2018 скасовано. У задоволенні скарги відмовлено.

ПрАТ "Квазар" звернулося до КГС ВС з касаційною скаргою, в якій просило постанову Північного апеляційного господарського суду від 01.04.2019 скасувати та залишити в силі ухвалу Господарського суду міста Києва від 11.12.2018.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи постанову апеляційного господарського суду без змін, зазначив таке.

Відповідно до пункту 5 частини першої статті 39 Закону виконавче провадження підлягає закінченню у разі скасування або визнання нечинним рішення, на підставі якого виданий виконавчий документ, або визнання судом виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню.

Отже, наведена норма регулює закінчення виконавчого провадження у разі скасування або визнання нечинним рішення у повному обсязі, а не частково.

Водночас постановою ВС від 28.08.2018 рішення судів попередніх інстанцій скасовано стосовно стягнення 1 159 730,60 євро боргу за процентами, 69 796 202,40 грн пені за прострочення повернення кредиту, 8 637 102,03 грн пені за несвоєчасну сплату процентів та в цій частині справу передано на новий розгляд до Господарського суду міста Києва. В іншій частині рішення Господарського суду міста Києва від 16.01.2018 року та постанову Київського апеляційного господарського суду від 23.04.2018 (щодо стягнення з ПрАТ "Квазар" на користь ПАТ "Сбербанк" 6 340 000 євро боргу та відмови у задоволенні зустрічного позову) залишено без змін.

ВС погодився з доводами суду апеляційної інстанції про відсутність підстав для закінчення виконавчого провадження згідно з постановою ВС від 28.08.2018, зокрема, щодо стягнення з боржника 6 340 000 євро боргу та 240 000 грн витрат зі сплати судового збору, оскільки в цій частині рішення Господарського суду міста Києва від 16.01.2018 підлягає виконанню.

ВС зауважив, що державному виконавцю не надано повноважень щодо закінчення виконавчого провадження у частині, яка підлягає виконанню.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 09.07.2019 у справі № 910/15888/17 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82937684>.

Стягнення з боржника виконавчого збору одночасно з відкриттям виконавчого провадження є обов'язком державного виконавця, що пов'язується з початком примусового виконання. На момент відкриття виконавчого провадження виконавець не має жодної інформації від боржника щодо виконання судового рішення, оскільки вчинення будь-яких дій до відкриття виконавчого провадження Законом не передбачено

КГС ВС розглянув касаційну скаргу ДП "Завод імені В. О. Малишева" на ухвалу Господарського суду Харківської області від 22.01.2019 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 27.03.2019, ухвалені за результатами розгляду скарги на дії/бездіяльність відділу примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби ГТУЮ у Харківській області за позовом Казенного підприємства спеціального приладобудування "Арсенал" до відповідача ДП "Завод імені В. О. Малишева" про стягнення коштів у межах справи про банкрутство ДП "Завод імені В. О. Малишева", і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 06.12.2017 у справі № 5023/10655/11 задоволено заяву Казенного підприємства спеціального приладобудування "Арсенал" про стягнення коштів: стягнуто з ДП "Завод ім. В. О. Малишева" на користь Казенного підприємства спеціального приладобудування "Арсенал" 12 050 499,97 грн заборгованості та 180 757,50 грн судового збору.

На виконання зазначеної ухвали Господарським судом Харківської області 12.12.2017 видано відповідний наказ.

10.10.2018 державним виконавцем відділу примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби ГТУЮ у Харківській області Пікулою В. Ю. винесено постанову про відкриття виконавчого провадження з виконання наказу суду від 12.12.2017, яку направлено стягувачу, та постанову про стягнення виконавчого збору в сумі 1 223 125,74 грн.

У подальшому до Господарського суду Харківської області від боржника надійшла скарга, в якій ДП "Завод імені В. О. Малишева" просило суд визнати

неправомірною та скасувати постанову про стягнення виконавчого збору від 10.10.2018.

У своїй скарзі ДП "Завод імені В. О. Малишева", зокрема, послалося як на підставу для визнання судом недійсною постанови про стягнення виконавчого збору на те, що 21.02.2018 воно добровільно сплатило частину заборгованості за названим наказом Господарського суду Харківської області в сумі 100 000,00 грн. Про це скаржник 06.11.2018 повідомив державного виконавця, проте він такі відомості не взяв до уваги, виконавчий збір стягнув з урахування усієї суми боргу.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 22.01.2019, яку залишено без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 27.03.2019, у задоволенні скарги на дії виконавчої служби відмовлено.

Не погоджуючись з прийнятими судовими рішеннями, ДП "Завод імені В. О. Малишева" звернулося до КГС ВС з касаційною скаргою.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи ухвалу місцевого господарського суду та постанову апеляційного господарського суду без змін, зазначив таке.

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 26 Закону виконавець розпочинає примусове виконання рішення на підставі виконавчого документа, зазначеного у статті 3 цього Закону, за заявою стягувача про примусове виконання рішення.

За частиною п'ятою статті 26 Закону виконавець не пізніше наступного робочого дня з дня надходження до нього виконавчого документа виносить постанову про відкриття виконавчого провадження, в якій зазначає про обов'язок боржника подати декларацію про доходи та майно боржника, попереджає боржника про відповідальність за неподання такої декларації або внесення до неї завідомо неправдивих відомостей.

У постанові про відкриття виконавчого провадження за рішенням, примусове виконання якого передбачає справляння виконавчого збору, державний виконавець зазначає про стягнення з боржника виконавчого збору в розмірі, встановленому статтею 27 цього Закону.

Частиною першої статті 27 Закону визначено, що виконавчий збір – це збір, що справляється на всій території України за примусове виконання рішення органами державної виконавчої служби.

Згідно з частинами другою та четвертою статті 27 Закону виконавчий збір стягується державним виконавцем у розмірі 10 відсотків суми, що підлягає примусовому стягненню, поверненню, або вартості майна боржника, що підлягає передачі стягувачу за виконавчим документом, заборгованості із сплати аліментів. Державний виконавець виносить одночасно з постановою про відкриття виконавчого провадження постанову про стягнення виконавчого збору (крім виконавчих документів про стягнення аліментів).

Стягнення виконавчого збору є не правом, а обов'язком державного виконавця при відкритті виконавчого провадження (висновок щодо застосування

норм права викладено в постанові ВС у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 20.02.2019 у справі № 712/5014/17).

Аналіз наведених законодавчих положень дає підстави для висновку про те, що стягнення виконавчого збору (крім визначених законом випадків, коли виконавчий збір не стягується) пов'язується з початком примусового виконання рішення. Примусове виконання виконавець розпочинає на підставі виконавчого документа, тому одночасно з відкриттям виконавчого провадження він повинен вирішити питання про стягнення виконавчого збору.

При цьому на момент відкриття виконавчого провадження виконавець не має жодної інформації від боржника щодо виконання судового рішення, оскільки вчинення будь-яких дій до відкриття виконавчого провадження Законом не передбачено.

Посилання скаржника на те, що обов'язковими умовами для стягнення виконавчого збору відповідно до приписів Закону є фактичне виконання судового рішення та вжиття виконавцем заходів примусового виконання, визнано необґрунтованим, оскільки, зважаючи на зазначені положення чинного законодавства, стягнення з боржника виконавчого збору в постанові про відкриття виконавчого провадження є обов'язком державного виконавця.

Позаяк на час відкриття виконавчого провадження державний виконавець не мав відомостей про повне виконання боржником рішення суду в добровільному порядку, він правомірно розпочав примусове виконання виконавчого документа та стягнув виконавчий збір (такий висновок викладено в постанові ВС у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі від 13.03.2019 № 812/1413/17).

Судами встановлено, що боржник частково виконав наказ Господарського суду Харківської області від 12.12.2017 до винесення постанови про відкриття виконавчого провадження, проте державному виконавцю на момент винесення постанов про відкриття виконавчого провадження та стягнення виконавчого збору не було відомо про часткове погашення заборгованості, оскільки докази часткового погашення в сумі 100 000,00 грн були подані стягувачем до органу примусового виконання рішення тільки 06.11.2018, тобто вже після відкриття виконавчого провадження та винесення постанови про стягнення виконавчого збору.

Оскільки станом на 10.10.2018, тобто на час відкриття виконавчого провадження, відомостей про повне виконання боржником рішення суду в добровільному порядку державний виконавець не мав, його дії щодо винесення постанови про стягнення виконавчого збору в розмірі 10 % від суми, що підлягає примусовому стягненню, є правомірними.

Зважаючи на викладене, ВС погоджується з висновком судів першої та апеляційної інстанцій, що державний виконавець, отримавши виконавчий документ на виконання судового рішення, яке набрало законної сили, діяв на підставі та в межах своїх повноважень. Тож підстав для задоволення вимоги скаржника про скасування постанови про відкриття виконавчого провадження та стягнення з боржника виконавчого збору немає.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 31.07.2019 у справі № 5023/10655/11 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83567415>.

Грошові кошти боржника, розміщені на банківських рахунках, є майном, а тому приватний виконавець, на території виконавчого округу якого розташоване це майно, має право прийняти до виконання відповідний виконавчий документ та відкрити виконавче провадження з його виконання

КГС ВС розглянув касаційну скаргу на ухвалу Господарського суду міста Києва від 28.02.2019 та постанову Північного апеляційного господарського суду від 13.05.2019, ухвалені за результатами розгляду скарги ТОВ "Торгова Аграрна Компанія" на дії приватного виконавця Пишного А. В. у справі за позовом ТОВ "Торговий дім Геокс" до ТОВ "Торгова Аграрна Компанія" про стягнення 47 946 584,63 грн, і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду міста Києва від 10.09.2015, яке залишено без змін постановами Київського апеляційного господарського суду від 29.02.2016 та Вищого господарського суду України від 16.05.2016, позов задоволено частково. Стягнуто з відповідача на користь позивача 28 484 429,73 грн основного боргу, 7 397 121,15 грн збитків від інфляції. В іншій частині позовних вимог відмовлено.

20.12.2018 приватним виконавцем Пишним А. В. прийнято постанови ВП № 57953242 про відкриття виконавчого провадження та про арешт коштів боржника, розміщених на рахунках АТ "Райффайзен Банк Аваль", АТ "Укрсоцбанк", АТ "ОТП Банк".

У подальшому відповідач звернувся до місцевого господарського суду зі скаргою на дії приватного виконавця Пишного А. В., в якій, зокрема, зазначив, що приватним виконавцем був прийнятий до виконання виконавчий документ не за місцезнаходженням боржника. За твердженням скаржника, місцезнаходженням боржника було місто Калуш Івано-Франківської області, тоді як виконавчим округом приватного виконавця було місто Київ. Тому приватний виконавець не мав права приймати до виконання наказ у цій справі, оскільки це суперечило положенням статті 24 Закону.

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 28.02.2019 у задоволенні скарги відмовлено. Постановою Північного апеляційного господарського суду від 13.05.2019 ухвалу Господарського суду міста Києва від 28.02.2019 залишено без змін.

Не погоджуючись із зазначеними судовими рішеннями, відповідач подав касаційну скаргу, в якій просив їх скасувати та ухвалити нове рішення, яким задовольнити скаргу на дії приватного виконавця.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, скасовуючи рішення судів попередніх інстанцій та направляючи справу на новий розгляд до суду першої інстанції, зазначив таке.

Відповідно до частин другої та четвертої статті 24 Закону приватний виконавець приймає до виконання виконавчі документи за місцем проживання,

перебування боржника – фізичної особи, за місцезнаходженням боржника – юридичної особи або за місцезнаходженням майна боржника. Виконавчі дії у виконавчих провадженнях, відкритих приватним виконавцем у виконавчому окрузі, можуть вчинятися ним на всій території України. Виконавець має право вчиняти виконавчі дії щодо звернення стягнення на доходи боржника, виявлення та звернення стягнення на кошти, що перебувають на рахунках боржника у банках чи інших фінансових установах, на рахунки в цінних паперах у депозитарних установах на території, на яку поширюється юрисдикція України.

Зі змісту наведеної норми частини другої статті 24 Закону вбачається, що в разі коли місце проживання, перебування боржника – фізичної особи та місцезнаходження боржника – юридичної особи або місцезнаходження майна боржника розташоване в окрузі, в якому приватний виконавець здійснює діяльність та на яку поширюється його компетенція, він має право прийняти до виконання відповідні виконавчі документи та відкрити виконавче провадження з їх виконання.

Як встановлено судами попередніх інстанцій, за даними інформаційної довідки з Єдиного реєстру приватних виконавців України виконавчим округом приватного виконавця є місто Київ.

У заяві про примусове виконання рішення Господарського суду міста Києва у цій справі, обґрунтовуючи підстави звернення до приватного виконавця виконавчого округу міста Києва за місцезнаходженням майна боржника, позивач (стягувач) зазначив, що боржник (відповідач) має рахунки у банківських установах, які зареєстровані та знаходяться у місті Києві, а саме: в АТ "Райффайзен Банк Аваль", ПАТ "Укрсоцбанк", АТ "ОТП Банк".

Зважаючи на викладене та враховуючи те, що в розумінні глави 13 ЦК України грошові кошти є майном, суди першої та апеляційної інстанцій дійшли правильного висновку, що місцезнаходженням майна (грошових коштів) є місто Київ, а тому майно відповідача розташовано в окрузі, в якому приватний виконавець здійснює діяльність та на який поширюється його компетенція.

Така позиція узгоджується з правовим висновком, викладеним у постанові ВС від 10.09.2018 у справі № 905/3542/15.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 01.08.2019 у справі № 910/13508/15 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83429230>.

Аналогічна правова позиція викладена у постанові КГС ВС від 19.08.2019 у справі № 922/1293/15.

Оскільки мировою угодою, укладеною у справі про банкрутство, було врегульовано подальше виконання наказу господарського суду, на підставі якого було відкрито виконавче провадження, вона є такою, що затверджена саме під час здійснення виконавчого провадження, тобто у процесі виконання рішення, а тому державний виконавець правомірно заклав виконавче провадження відповідно до пункту 2 частини першої статті 39 Закону

КГС ВС розглянув касаційну скаргу Комунального підприємства "Тепломережі" Кам'янської міської ради на ухвалу Господарського суду

Дніпропетровської області від 25.03.2019 та постанову Центрального апеляційного господарського суду від 05.06.2019, ухвалені за результатами розгляду скарги АТ "Дніпровська теплоцентраль" на дії державного виконавця відділу примусового виконання рішень департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України у справі за позовом ВАТ "Дніпродзержинська теплоелектроцентраль" до КП "Дніпродзержинськтепломережа" про стягнення 16 406 437,50 грн лізингу, і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду Дніпропетровської області від 21.05.2009 припинено провадження у справі № 35/164-09 в частині стягнення боргу 3 652 000,00 грн. Стягнуто з КП "Дніпродзержинськтепломережа" на користь ВАТ "Дніпродзержинська теплоелектроцентраль" борг 36 576 701,03 грн, витрати зі сплати державного мита – 25 500,00 грн та витрати на інформаційно-технічне забезпечення судового процесу – 118,00 грн.

На виконання зазначеного рішення 10.06.2009 судом видано відповідний наказ.

Ухвалою Господарського суду Дніпропетровської області від 22.08.2018 відкрито провадження у справі № 904/1334/18 про банкрутство Комунального підприємства "Тепломережі" Кам'янської міської ради.

Ухвалою Господарського суду Дніпропетровської області від 06.11.2018 у справі № 904/1334/18 визнано грошові вимоги, зокрема, АТ "Дніпровська теплоелектроцентраль" до Комунального підприємства "Тепломережі" Кам'янської міської ради на суму 1 597 510 139,34 грн, які ґрунтуються на судових рішеннях, у тому числі і рішеннях у справі № 35/164-09.

Ухвалою Господарського суду Дніпропетровської області від 20.11.2018 у справі № 904/1334/18 затверджено мирову угоду від 12.11.2018, укладену між боржником – Комунальним підприємством "Тепломережі" Кам'янської міської ради та кредиторами боржника, від імені яких на підставі протоколу № 1 перших зборів кредиторів КП КМР "Тепломережі" від 12.11.2018 діє голова комітету кредиторів АТ "Дніпровська теплоелектроцентраль".

04.12.2018 державним виконавцем відділу примусового виконання рішень департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України Савкою Л. О. прийнято постанову про закінчення виконавчого провадження № 14426437 з виконання наказу Господарського суду Дніпропетровської області від 10.06.2009 у справі № 35/164-09 на підставі пункту 2 частини першої статті 39 Закону.

У подальшому постановою Центрального апеляційного господарського суду від 11.02.2019 скасовано ухвалу Господарського суду Дніпропетровської області від 20.11.2018 у справі № 904/1334/18 в частині затвердження мирової угоди.

Ухвалою Господарського суду Дніпропетровської області від 25.03.2019 у справі № 35/164-09 задоволено скаргу АТ "Дніпровська теплоелектроцентраль" на дії державного виконавця відділу примусового виконання рішень департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України. Визнано неправомірною постанову про закінчення виконавчого провадження № 14426437

від 04.12.2018 з примусового виконання наказу Господарського суду Дніпропетровської області від 10.06.2009 у справі № 35/164-09. Зобов'язано державного виконавця примусового виконання рішень департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України усунути порушення: відновити виконавче провадження № 14426437 з примусового виконання наказу Господарського суду Дніпропетровської області від 10.06.2009 в порядку, встановленому законом.

Ухвала місцевого господарського суду була мотивована тим, що у матеріалах справи відсутня затверджена судом мирова угода, укладена сторонами (боржником та стягувачем) у процесі виконання рішення у справі № 35/164-09, яка могла бути підставою для закінчення виконавчого провадження, а також зазначено про скасування ухвали про затвердження мирової угоди у справі про банкрутство.

Постановою Центрального апеляційного господарського суду від 05.06.2019 зазначену ухвалу місцевого господарського суду залишено без змін.

Не погоджуючись з названими судовими рішеннями, Комунальне підприємство "Тепломережі" Кам'янської міської ради звернулося до КГС ВС з касаційною скаргою, в якій просило скасувати їх та прийняти нове рішення, яким у задоволенні скарги АТ "Дніпровська теплоелектроцентраль" відмовити.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій та приймаючи нове судові рішення, зазначив таке.

Згідно зі статтею 77 Закону про банкрутство під мировою угодою у справі про банкрутство розуміється домовленість між боржником і кредиторами стосовно відстрочки та/або розстрочки, а також прощення (списання) кредиторами боргів боржника, яка оформляється шляхом укладення угоди між сторонами. Мирова угода може бути укладена на будь-якій стадії провадження у справі про банкрутство.

За приписами статей 77, 79 згаданого Закону мирова угода укладається у письмовій формі та підлягає затвердженню господарським судом, про що зазначається в ухвалі господарського суду про закриття провадження у справі про банкрутство. Мирова угода набирає чинності з дня її затвердження господарським судом і є обов'язковою для боржника (банкрута), кредиторів, вимоги яких забезпечені заставою, кредиторів другої та наступних черг. Мирова угода повинна містити положення про розміри, порядок і строки виконання зобов'язань боржника; відстрочку чи розстрочку або прощення (списання) боргів чи їх частини.

Пунктом 2 частини першої статті 39 Закону визначено, що виконавче провадження підлягає закінченню у разі затвердження судом мирової угоди, укладеної сторонами у процесі виконання рішення.

Відповідно до частини першої статті 330 ГПК України мирова угода, укладена між сторонами, або заява про відмову стягувача від примусового виконання в процесі виконання рішення подається в письмовій формі державному або приватному виконавцеві, який не пізніше триденного строку передає її для затвердження до суду, який видав виконавчий документ.

Отже, підставою для закінчення виконавчого провадження на підставі пункту 2 частини першої статті 39 Закону є укладення мирової угоди у процесі виконання рішення.

Як уже зазначалося, ухвалою Господарського суду Дніпропетровської області від 20.11.2018 затверджено мирову угоду від 12.11.2018 у справі № 904/1334/18, укладену між боржником – Комунальним підприємством "Тепломережі" Кам'янської міської ради та кредиторами боржника.

Згідно з пунктами 3.1, 4.2 затвердженої мирової угоди сторони, у тому числі 4 АТ "Дніпровська теплоелектроцентраль", домовилися стосовно розстрочки погашення заборгованості відповідно до графіка погашення заборгованості, наведеного в додатку 1 до мирової угоди.

КГС ВС зазначив, що укладення мирової угоди між боржником і кредитором у справі про банкрутство є новацією з тих підстав, що у цьому випадку новація не припинила правового зв'язку сторін, оскільки замість зобов'язання, дія якого припинена, виникло узгоджене сторонами нове зобов'язання.

Тож укладеною мировою угодою врегульовано подальше виконання наказу Господарського суду Дніпропетровської області від 10.06.2009 у справі № 35/164-09, тобто наслідком затвердження цієї мирової угоди має бути закінчення виконавчого провадження за наказом Господарського суду Дніпропетровської області у справі № 35/164-09.

За таких обставин державний виконавець правомірно закрити виконавче провадження на підставі пункту 2 частини першої статті 39 Закону, оскільки зазначена мирова угода затверджена саме під час здійснення виконавчого провадження, тобто у процесі виконання рішення.

Крім того, КГС ВС зауважив, що наявність незакінченого виконавчого провадження з виконання наказу Господарського суду Дніпропетровської області від 10.06.2009 у справі № 35/164-09 та мирової угоди у справі про банкрутство № 904/1334/18, до якої включені вимоги АТ "Дніпровська теплоелектроцентраль" з виконання цього ж наказу, могло призвести до подвійного стягнення з відповідача тієї самої заборгованості, що є недопустимим.

Що ж до посилань господарських судів попередніх інстанцій на те, що постановою Центрального апеляційного господарського суду від 11.02.2019 скасовано ухвалу Господарського суду Дніпропетровської області від 20.11.2018 у справі № 904/1334/18 в частині затвердження мирової угоди, то зазначена обставина може бути підставою для повторного пред'явлення до виконання виконавчого документа.

При цьому наслідки скасування ухвали про затвердження мирової угоди не можуть бути підставою для визнання дій державного виконавця щодо закриття виконавчого провадження неправомірними, оскільки на момент їх вчинення ухвала Господарського суду Дніпропетровської області від 20.11.2018 у справі № 904/1334/18 згідно з положеннями статті 235 ГПК України, частини другої статті 79 Закону про банкрутство була чинною.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 15.08.2019 у справі № 35/164-09 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83691837>.

Аналогічна правова позиція викладена у постановках КГС ВС від 19.08.2019 у справі № 5005/4826/2011, від 19.08.2019 у справі № 9/307-10, від 19.08.2019 у справі № 35/128-10, від 19.08.2019 у справі № 904/2547/15, від 17.09.2019 у справі № 904/7658/17.

Наявність підстав для зупинення провадження у виконавчому провадженні не має безумовним наслідком зняття арешту. Несвоєчасне надсилання та неотримання документів виконавчого провадження (постанови про арешт коштів) не є підставою для задоволення скарги на дії органу державної виконавчої служби відповідно до статті 13 Закону

КГС ВС розглянув касаційну скаргу ТОВ "Запорізький титаномагнієвий комбінат" на ухвалу Господарського суду Запорізької області від 11.02.2019 та постанову Центрального апеляційного господарського суду від 04.04.2019, ухвалені за результатами розгляду скарги ТОВ "Запорізький титаномагнієвий комбінат" на дії відділу примусового виконання рішень департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України у справі за позовом ПАТ "Запоріжжяобленерго" до ТОВ "Запорізький титаномагнієвий комбінат" про стягнення 67 405 591,04 грн, і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду Запорізької області від 25.05.2018 позовні вимоги задоволено частково. Стягнуто з ТОВ "Запорізький титаномагнієвий комбінат" на користь ПАТ "Запоріжжяобленерго" пеню в розмірі 41 785 639,37 грн, три відсотки річних – 4 916 445,40 грн, інфляційні втрати – 20 703 506,26 грн. Вирішено питання щодо розподілу судових витрат.

Постановою Донецького апеляційного господарського суду від 17.09.2018 зазначене судове рішення скасовано в частині задоволення інфляційних втрат у розмірі 11 660,75 грн за серпень 2015 року, а також розподілу судових витрат. У скасованій частині прийнято нове рішення, яким у задоволенні позовних вимог про стягнення інфляційних втрат у розмірі 11 660,75 грн за серпень 2015 року відмовлено. Викладено абзац другий резолютивної частини рішення в такій редакції: "Стягнути з Товариства з обмеженою відповідальністю "Запорізький титаномагнієвий комбінат" на користь Публічного акціонерного товариства "Запоріжжяобленерго" 41 785 639,37 грн пені, 4 916 445,40 грн 3 % річних, 20 691 845,51 грн інфляційних втрат та витрати по сплаті судового збору за подання позовної заяви у розмірі 239 958,48 грн". В іншій частині рішення Господарського суду Запорізької області від 25.05.18 залишено без змін. Вирішено питання щодо розподілу судових витрат.

На виконання зазначених судових рішень 16.10.2018 видані відповідні накази.

Постановою державного виконавця відділу примусового виконання рішень департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України від 22.01.2019 відкрито виконавче провадження ВП № 58134395 з виконання наказу Господарського суду Запорізької області від 16.10.2018.

Постановою державного виконавця відділу примусового виконання рішень департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України від 23.01.2019 про арешт коштів боржника за виконавчим провадженням ВП № 58134395 при примусовому виконанні наказу від 16.10.2018 накладено арешт на грошові кошти, розміщені на рахунку ТОВ "Запорізький титаномагнієвий комбінат" у ПАТ "Банк Альянс", МФО 300119, рахунок НОМЕР_1, та всіх інших відкритих рахунках, а також на кошти на рахунках, що будуть відкриті після винесення постанови про арешт коштів боржника, крім коштів, розміщених на рахунках, накладення арешту та/або звернення стягнення на які заборонено законом, та належать боржнику, у межах суми звернення стягнення з урахуванням виконавчого збору.

У подальшому ТОВ "Запорізький титаномагнієвий комбінат" звернулося до Господарського суду Запорізької області зі скаргою, в якій просило визнати неправомірними дії державного виконавця відділу примусового виконання рішень департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України щодо винесення постанови ВП № 58134395 від 23.01.2019 про арешт коштів ТОВ "Запорізький титаномагнієвий комбінат" та визнати недійсною зазначену постанову.

Ухвалою Господарського суду Запорізької області від 11.02.2019 у задоволенні зазначеної скарги відмовлено. Постановою Центрального апеляційного господарського суду від 04.04.2019 у задоволенні апеляційної скарги ТОВ "Запорізький титаномагнієвий комбінат" також відмовлено, змінено мотивувальну частину ухвали місцевого господарського суду.

Не погоджуючись з рішеннями судів попередніх інстанцій, ТОВ "Запорізький титаномагнієвий комбінат" звернулося до КГС ВС з касаційною скаргою, в якій просило скасувати їх та прийняти нове рішення, яким подану скаргу на рішення та дії відділу примусового виконання рішень департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України задовольнити.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи рішення попередніх судових інстанцій без змін, зазначив таке.

Приписами статті 56 Закону визначено, що арешт майна (коштів) боржника застосовується для забезпечення реального виконання рішення. Постанова про арешт майна (коштів) боржника вноситься виконавцем під час відкриття виконавчого провадження та не пізніше наступного робочого дня після виявлення майна.

Згідно з пунктом 12 частини першої статті 34 Закону виконавець зупиняє вчинення виконавчих дій у разі включення державних підприємств або пакетів акцій (часток) господарських товариств до переліку об'єктів малої або великої приватизації, що підлягають приватизації.

Частиною четвертою статті 35 Закону визначено, що арешт, накладений виконавцем на майно боржника, у тому числі на кошти на рахунках боржника у банках та інших фінансових установах, протягом строку, на який виконавець

зупиняє вчинення виконавчих дій, не знімається, крім випадку, передбаченого пунктом 10 частини першої статті 34 цього Закону. У період зупинення вчинення виконавчих дій виконавець має право звертатися до суду в порядку, встановленому цим Законом, а також вживати заходів до розшуку боржника (його майна) або проведення перевірки його майнового стану.

У зв'язку з викладеним суд апеляційної інстанції дійшов правомірного висновку, що державний виконавець при винесенні постанови про арешт коштів боржника діяв відповідно до Закону та в межах повноважень задля реального виконання судового рішення, оскільки ТОВ "Запорізький титаномагнієвий комбінат" не надало доказів того, що на момент винесення постанови про арешт коштів боржника державному виконавцю було відомо про включення ТОВ "Запорізький титаномагнієвий комбінат" до переліку об'єктів великої приватизації.

До того ж, як уже зазначалося, наявність підстав для зупинення провадження у виконавчому провадженні не має безумовним наслідком зняття арешту.

Що ж до пропущення строків направлення постанови державним виконавцем на адресу боржника, то суд апеляційної інстанції обґрунтовано виходив з того, що несвоєчасне надсилання та неотримання документів виконавчого провадження (постанова про арешт коштів) не є підставою для задоволення скарги відповідно до статті 13 Закону.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 15.08.2019 у справі № 908/2559/17 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83669405>.

Аналогічна правова позиція викладена у постановках КГС ВС від 30.09.2019 у справі № 908/948/16, від 04.10.2019 у справі № 904/9713/17.

Ухвала господарського суду про забезпечення позову як виконавчий документ містить перелік усіх заходів, які зобов'язаний застосувати виконавець на її виконання для забезпечення позову до розгляду справи по суті та прийняття остаточного рішення. Право, надане виконавцю Законом стосовно обмеження у разі потреби права користування арештованим майном, реалізується ним для здійснення обов'язків щодо вжиття заходів саме на виконання рішення суду як завершальної стадії судового провадження

КГС ВС розглянув касаційну скаргу приватного виконавця виконавчого округу міста Києва Телявського А. М. на постанову Північного апеляційного господарського суду від 18.06.2019, прийняту за результатами розгляду скарги ТОВ "Юбі Форм" на дії (бездіяльність) та рішення приватного виконавця виконавчого округу міста Києва Телявського А. М. у справі за позовом ТОВ "Торговий дім "Дарниця" до ТОВ "Юбі Форм", Бондарук Ю. О. – державного реєстратора Київської філії комунального підприємства Березанської сільської ради Біляївського району Одеської області "Центр реєстрації", за участі третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача – ТОВ "Буд-ВВВ", та ТОВ "Сільпо-Фуд" про витребування майна із чужого незаконного володіння, і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

У січні 2018 року ТОВ "Торговий Дім "Дарниця" звернулося до ТОВ "Юбі Форм" та Боднарук Юлії Олександрівни – державного реєстратора Київської філії комунального підприємства Березанської сільської ради Біляївського району Одеської області "Центр реєстрації", треті особи – ТОВ "Буд-ВВВ" та ТОВ "Сільпо-Фуд", з позовом про витребування з незаконного володіння Відповідача-1 об'єкта нерухомого майна; визнання незаконним та скасування рішення № 42014618 від 11.07.2018 реєстратора про державну реєстрацію речових прав (права власності) Відповідача-1 на об'єкт, на підставі якого внесено запис про право власності № 26999688.

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 22.01.2019 (яку в подальшому змінено постановою Північного апеляційного господарського суду від 09.04.2019, а в задоволенні заяви позивача про забезпечення позову відмовлено повністю) заяву позивача про забезпечення позову задоволено частково, вирішено накладити арешт на об'єкт нерухомого майна: нежитлове приміщення, нежитлові приміщення підвального та першого поверхів; заборонити державним реєстраторам прав на нерухоме майно та органам державної реєстрації прав вчиняти будь-які реєстраційні дії, в тому числі, але не обмежуючись, державну реєстрацію обтяжень на нерухоме майно, а також вносити до Державного реєстру прав на нерухоме майно (в тому числі до Реєстру прав власності на нерухоме майно, Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна та Державного реєстру іпотек) записи про державну реєстрацію права власності та інших речових прав та їх обтяжень, записи про скасування державної реєстрації права власності та інших речових прав та їх обтяжень, змін до таких записів щодо об'єкта нерухомого майна; передати на зберігання третій особі, яка не має інтересу в результаті вирішення спору, а саме Товариству з обмеженою відповідальністю "Відповідальний зберігач", об'єкт нерухомого майна; в іншій частині заяви про забезпечення позову відмовити.

28.01.2019 на адресу приватного виконавця від стягувача – позивача надійшла заява про відкриття виконавчого провадження щодо виконання ухвали Господарського суду міста Києва від 22.01.2019.

28.01.2019 приватний виконавець виніс постанову про відкриття виконавчого провадження № 58224804 з примусового виконання ухвали Господарського суду міста Києва від 22.01.2019 щодо передачі на зберігання особі, яка не має інтересу в результаті вирішення спору, а саме ТОВ "Відповідальний зберігач", об'єкта нерухомого майна.

29.01.2019 приватний виконавець виніс постанову, відповідно до якої було описано та накладено арешт на спірний об'єкт нерухомого майна, а також обмежено користування цим майном: арешт, заборона відчуження та заборона користування.

29.01.2019 приватний виконавець виніс постанову про закінчення виконавчого провадження № 58224804.

У лютому 2019 року Відповідач-1 звернувся до суду зі скаргою, в якій просив визнати неправомірними дії приватного виконавця виконавчого округу міста Києва Телявського А. М. щодо винесення 29.01.2019 постанови про опис та арешт майна

(коштів) боржника у виконавчому провадженні № 58224804 та від 29.01.2019 постанови про закінчення виконавчого провадження № 58224804; скасувати постанову приватного виконавця від 29.01.2019 про опис та арешт майна (коштів) боржника у виконавчому провадженні та постанову від 29.01.2019 про закінчення виконавчого провадження у виконавчому провадженні № 58224804; зобов'язати приватного виконавця відновити виконавче провадження та вчинити виконавчі дії з виконання ухвали Господарського суду міста Києва від 22.01.2019 про забезпечення позову у виконавчому провадженні № 58224804.

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 18.02.2019 у задоволенні скарги Відповідача-1 на дії (бездіяльність) та рішення приватного виконавця відмовлено повністю.

Ухвала суду першої інстанції, зокрема, мотивована тим, що дії приватного виконавця щодо передачі арештованого майна на зберігання ТОВ "Відповідальний зберігач" здійснені на виконання ухвали Господарського суду міста Києва від 22.01.2019 у цій справі, а отже, судом не встановлено порушень Закону при виконанні приватним виконавцем зазначеної ухвали суду першої інстанції.

Постановою Північного апеляційного господарського суду від 18.06.2019 ухвалу Господарського суду міста Києва від 18.02.2019 змінено, скаргу Відповідача-1 на дії приватного виконавця задоволено частково; визнано неправомірними дії приватного виконавця виконавчого округу міста Києва щодо зазначення у постанові про опис та арешт майна боржника від 29.01.2019 у виконавчому провадженні № 58224804 "заборони користування"; в іншій частині ухвалу залишено без змін.

Не погоджуючись з постановою суду апеляційної інстанції, приватний виконавець подав касаційну скаргу, в якій просив ухвалу місцевого господарського суду залишити в силі.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи постанову апеляційного господарського суду без змін, зазначив таке.

Суд, розглянувши заяву позивача про забезпечення позову, визначив в ухвалі, які саме заходи забезпечення позову підлягають застосуванню. За статтею 144 ГПК України ця ухвала суду є виконавчим документом та підлягає виконанню відповідно до її змісту у визначеному Законом порядку.

Водночас, оскаржуючи постанову суду апеляційної інстанції, скажник у касаційній скарзі зазначив про неправильне трактування та застосування судом статті 56 Закону, пославшись на те, що згідно з частиною другою цієї статті арешт на майно боржника включає в себе комплекс процесуальних виконавчих дій щодо заборони вільного розпорядження та користування таким майном, тобто арешт полягає у проведенні опису майна, оголошенні заборони розпоряджатися ним, а в разі потреби – в обмеженні права користування майном або його вилученні в боржника та передачі на зберігання іншим особам.

Так, відповідно до абзацу четвертого частини другої статті 56 Закону виконавець за потреби може обмежити право користування майном, здійснити

опечатування або вилучення його у боржника та передати на зберігання іншим особам, про що він виносить постанову або зазначає обмеження в постанові про арешт. Вид, обсяг і строк обмеження встановлюються виконавцем у кожному конкретному випадку з урахуванням властивостей майна, його значення для власника чи володільця, необхідності використання та інших обставин.

Передбачене наведеним положенням право виконавця обмежити користування майном, на яке накладено арешт, реалізується за наявності дійсної потреби у такому обмеженні, що не обґрунтовано скаржником у касаційній скарзі.

Згідно з частиною першою статті 56 Закону арешт майна (коштів) боржника застосовується для забезпечення реального виконання рішення.

Завданням накладення арешту майна в господарському процесі як заходу забезпечення позову є запобігання можливості його приховування, пошкодження, псування, знищення, перетворення, відчуження.

Водночас відповідно до частини першої статті 18 Закону виконавець зобов'язаний вживати передбачених цим Законом заходів щодо примусового виконання рішень, неупереджено, ефективно, своєчасно і в повному обсязі вчиняти виконавчі дії.

Зважаючи на викладене та враховуючи наведені положення Закону, КГС ВС дійшов висновку про те, що ухвала господарського суду про забезпечення позову як виконавчий документ містить перелік усіх заходів, що їх зобов'язаний застосувати виконавець на виконання цієї ухвали для забезпечення позову до розгляду справи по суті та прийняття остаточного рішення. Натомість право виконавця у разі потреби, зокрема, обмежити право користування арештованим майном реалізується ним для здійснення обов'язків щодо вжиття усіх передбачених Законом заходів саме на виконання рішення суду як завершальної стадії судового провадження.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 04.10.2019 у справі № 910/608/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84728512>.

Право сторони у виконавчому провадженні щодо обізнаності про стан виконавчого провадження буде належним чином реалізовано лише у разі надіслання їй виконавцем документів у встановленому Законом порядку. Положеннями чинного законодавства не передбачено обов'язку сторони виконавчого провадження самостійно відстежувати стан виконавчого провадження, зокрема, за допомогою Автоматизованої системи виконавчих проваджень

КГС ВС розглянув касаційну скаргу Дочірнього підприємства "Спецінвест" на ухвалу Господарського суду міста Києва від 07.02.2019 та постанову Північного апеляційного господарського суду від 21.05.2019, ухвалені за результатами розгляду скарги Дочірнього підприємства "Спецінвест" на дії приватного виконавця Трофименка М. М. у справі за позовом ПрАТ "Айбокс банк" до Дочірнього підприємства "Спецінвест", за участі третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача – Дочірнє підприємство

"Автопрокат", про звернення стягнення на предмет іпотеки, і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду міста Києва від 31.01.2014 позов задоволено повністю.

Постановою Київського апеляційного господарського суду від 02.04.2014 рішення Господарського суду міста Києва від 31.01.2014 скасовано, ухвалено нове рішення про відмову ув позові.

Постановою Вищого господарського суду України від 09.07.2014 постанову Київського апеляційного господарського суду від 02.04.2014 скасовано, рішення Господарського суду міста Києва від 31.01.2014 залишено без змін.

На виконання рішення Господарського суду міста Києва від 31.01.2014 було видано наказ від 17.07.2014.

У подальшому 31.01.2019 Дочірнє підприємство "Спецінвест" звернулося до Господарського суду міста Києва зі скаргою на дії приватного виконавця Трофименка М. М.

Посилаючись на неотримання постанови приватного виконавця про опис та арешт майна, неможливість ознайомлення з матеріалами виконавчого провадження та невчинення приватним виконавцем жодних дій щодо повідомлення сторін виконавчого провадження, Дочірнє підприємство "Спецінвест", зокрема, просило поновити строк на звернення до суду із зазначеною скаргою, оскільки про наявність та зміст оскаржуваної постанови приватного виконавця скаржник дізнався лише 29.01.2019 з листа ДП "Сетам" у відповідь на адвокатський запит.

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 07.02.2019, залишеною без змін постановою Північного апеляційного господарського суду від 21.05.2019, у задоволенні заяви Дочірнього підприємства "Спецінвест" про поновлення строку на подання скарги на дії приватного виконавця Трофименка М. М. відмовлено, скаргу залишено без розгляду.

Місцевий господарський суд, з яким погодився суд апеляційної інстанції, дійшов висновку про відсутність будь-яких належних та допустимих доказів поважності причин пропуску строку на оскарження дій приватного виконавця, оскільки саме лише посилання на такі обставини в скарзі не є достатнім доказом. Крім того, Дочірнім підприємством "Спецінвест" не підтверджено неможливість ознайомлення з матеріалами виконавчого провадження, адже доступ до Автоматизованої системи виконавчих проваджень є вільним і заявник як сторона виконавчого провадження мав змогу ознайомитися з оскаржуваною постановою та дізнатися про стан виконавчого провадження.

Не погоджуючись з прийнятими судовими рішеннями, ДП "Спецінвест" подало касаційну скаргу, в якій просило ухвалу суду першої інстанції та постанову суду апеляційної інстанції скасувати та прийняти скаргу на дії приватного виконавця до розгляду.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій та передаючи справу до місцевого господарського суду зі стадії відкриття провадження, зазначив таке.

Відповідно до частини першої статті 28 Закону копії постанов виконавця та інші документи виконавчого провадження доводяться виконавцем до відома сторін та інших учасників виконавчого провадження, надсилаються адресатам простим поштовим відправленням або доставляються кур'єром, крім постанов про відкриття виконавчого провадження, про повернення виконавчого документа стягувачу, повідомлення стягувачу про повернення виконавчого документа без прийняття до виконання, постанов, передбачених пунктами 1–4 частини дев'ятої статті 71 цього Закону, які надсилаються рекомендованим поштовим відправленням.

Документи виконавчого провадження надсилаються стягувачу та боржнику за їхніми адресами, зазначеними у виконавчому документі. У разі зміни стороною місця проживання чи перебування або місцезнаходження документи виконавчого провадження надсилаються за адресою, зазначеною у відповідній заяві сторони виконавчого провадження.

Документи виконавчого провадження доводяться до відома або надсилаються адресатам не пізніше наступного робочого дня з дня їх винесення.

Отже, боржник вважається належним чином повідомленим, якщо йому документи виконавчого провадження надіслані за адресою, зазначеною у виконавчому документі.

Відповідно до частини першої статті 48 Закону звернення стягнення на майно боржника полягає в його арешті, вилученні (списанні коштів з рахунків) та примусовій реалізації. Про звернення стягнення на майно боржника виконавець виносить постанову.

Згідно з частиною п'ятою статті 56 Закону про проведення опису майна (коштів) боржника виконавець виносить постанову про опис та арешт майна (коштів) боржника. Копія постанови про опис та арешт майна (коштів) надається сторонам виконавчого провадження.

Отже, відсутність доказів направлення приватним виконавцем боржнику постанови про опис та арешт майна свідчить про порушення його прав бути обізнаним про хід виконавчого провадження та на здійснення своєчасних процесуальних заходів для запобігання порушенню його прав та охоронюваних законом інтересів.

Системний аналіз зазначених норм права дає можливість зробити висновок про те, що права сторони у виконавчому провадженні щодо обізнаності про стан виконавчого провадження будуть належним чином реалізовані лише у разі надіслання виконавцем документів у встановленому Законом порядку.

Водночас, як вбачається з касаційної скарги, предметом оскарження є саме дії приватного виконавця, які безпосередньо пов'язані з порушенням прав боржника щодо своєчасного інформування про вчинені виконавчі дії. При цьому в разі відсутності такого інформування, що, на думку скаржника, є підставою для

поновлення строку на оскарження дій виконавця у судовому порядку, вимога про доведення ним зазначеного факту належними та допустимими доказами не відповідає засадам і основним завданням господарського судочинства.

Оскільки положеннями чинного законодавства не передбачено обов'язку сторони виконавчого провадження самостійно відстежувати стан виконавчого провадження, зокрема за допомогою Автоматизованої системи виконавчих проваджень, суди попередніх інстанцій безпідставно вказали на наявність такого обов'язку у скаржника, що призвело до помилкового визнання неповажними причин пропуску строку на звернення зі скаргою на дії приватного виконавця.

За наведених обставин та за відсутності обов'язку сторін виконавчого провадження відстежувати стан такого провадження за Автоматизованою системою виконавчих проваджень, а також доказів направлення приватним виконавцем постанови про опис та арешт майна скаржнику (боржнику) колегія суддів дійшла висновку про передчасність висновків судів попередніх інстанцій про відсутність підстав для визнання наведених скаржником причин пропуску процесуального строку поважними та залишення скарги без розгляду.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 09.10.2019 у справі № 910/22695/13 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84978848>.

На відміну від справ позовного провадження, мирова угода, затверджена у справі про банкрутство, не є виконавчим документом, Законом не передбачено її примусового виконання. Наслідки невиконання ухвали про затвердження мирової угоди визначено Законом про банкрутство

КГС ВС розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 на постанову Південно-західного апеляційного господарського суду від 30.07.2019 в частині відмови у задоволенні скарги на дії державного виконавця у справі № 7/17-2087-2011 про банкрутство КС "Перше Кредитне Товариство" і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Господарського суду Одеської області від 05.04.2016 затверджено мирову угоду, укладену між комітетом кредиторів КС "Перше Кредитне Товариство" в особі голови комітету кредиторів Азарова А. С. та боржником в особі керуючого санацією – арбітражного керуючого Дворніченко О. О. на підставі протоколу засідання комітету кредиторів від 15.02.2016. Припинено дію мораторію на задоволення вимог кредиторів, введеного ухвалою Господарського суду Одеської області від 31.05.2011, та припинено провадження у справі № 7/17-2087-2011 про банкрутство КС "Перше Кредитне Товариство".

У зв'язку з невиконанням умов мирової угоди скаржник звернувся до виконавчої служби із заявою про прийняття до виконання виконавчого документа та відкриття виконавчого провадження на підставі ухвали Господарського суду Одеської області від 05.04.2016 у справі № 7/17-2087-2011 про затвердження мирової угоди.

У квітні 2019 року він отримав повідомлення про повернення виконавчого документа без прийняття до виконання, яке обґрунтовано тим, що виконання рішення не передбачає застосування заходів примусового виконання рішень, що унеможлиблює прийняття виконавчого документа до виконання.

У травні 2019 року ОСОБА_1 звернулася до Господарського суду Одеської області зі скаргою на дії державного виконавця, в якій просила визнати дії старшого державного виконавця Другого Приморського відділу ДВС міста Одеси Головного територіального управління юстиції в Одеській області Виговського Ю. Д. неправомірними та зобов'язати його прийняти до виконання виконавчий документ, а саме ухвалу Господарського суду Одеської області від 05.04.2016 у справі № 7/17-2087-2011 про затвердження мирової угоди між комітетом кредиторів КС "Перше Кредитне Товариство" та боржником, винести постанову про відкриття виконавчого провадження та розпочати примусове виконання ухвали суду.

Ухвалою Господарського суду Одеської області від 14.05.2019 у задоволенні скарги ОСОБА_1 на дії державного виконавця відмовлено.

Постановою Південно-західного апеляційного господарського суду від 30.07.2019 ухвалу Господарського суду Одеської області від 14.05.2019 скасовано, у задоволенні скарги ОСОБА_1 на дії державного виконавця відмовлено.

Не погоджуючись із зазначеною постановою суду апеляційної інстанції, ОСОБА_1 звернулася до КГС ВС з касаційною скаргою, в якій просила скасувати постанову Південно-західного апеляційного господарського суду від 30.07.2019 в частині відмови у задоволенні скарги ОСОБА_1 на дії державного виконавця та ухвалити нове рішення у відповідній частині.

Обґрунтовуючи вимоги касаційної скарги, скаржник, зокрема, наголошував на тому, що, на його думку, ухвала суду про затвердження мирової угоди в процедурі банкрутства є виконавчим документом і підлягає примусовому виконанню державною виконавчою службою, а висновки апеляційного суду про те, що така ухвала не вважається виконавчим документом, є помилковими, оскільки ані Закон про банкрутство, ані Закон не мають жодних положень або норм, які надають саме таке визначення.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи рішення суду апеляційної інстанції без змін, зазначив таке.

За приписами статті 35 Закону про банкрутство під мировою угодою у справі про банкрутство розуміється домовленість між боржником і кредиторами стосовно відстрочки та (або) розстрочки, а також прощення (списання) кредиторами боргів боржника, яка оформляється угодою сторін.

Оскільки згідно із Законом про банкрутство мирова угода у справі про банкрутство є не лише правочином, а й судовою процедурою, тому умови та порядок укладання мирової угоди регулюються нормами Закону, які є спеціальними.

Відповідно до частин першої – третьої статті 37 Закону про банкрутство мирова угода укладається у письмовій формі та підлягає затвердженню господарським судом, про що зазначається в ухвалі господарського суду про припинення провадження у справі про банкрутство. Мирова угода набирає чинності

з дня її затвердження господарським судом і є обов'язковою для боржника (банкрута), кредиторів, вимоги яких забезпечені заставою, кредиторів другої та наступних черг. Одностороння відмова від мирової угоди не допускається.

Наслідки невиконання боржником мирової угоди визначені статті 39 Закону про банкрутство.

Так, згідно із частинами п'ятою та шостою статті 39 названого Закону мирова угода може бути розірвана за рішенням господарського суду ув разі невиконання боржником умов мирової угоди щодо не менш як третини вимог кредиторів. Розірвання мирової угоди господарським судом щодо окремого кредитора не призводить до її розірвання щодо інших кредиторів.

Крім того, частиною восьмою зазначеної статті встановлено, що в разі невиконання мирової угоди кредитори можуть пред'явити свої вимоги до боржника в обсязі, визначеному цією мировою угодою. У разі порушення провадження у справі про банкрутство цього ж боржника обсяг вимог кредиторів, щодо яких було укладено мирову угоду, визначається в межах, передбачених мировою угодою.

Отже, як правильно було зазначено апеляційним судом, нормами Закону про банкрутство, які є спеціальними у цій справі, передбачено право кредитора захистити свої права у випадку невиконання боржником мирової угоди.

З огляду на наведені норми колегія суддів погоджується з висновком суду апеляційної інстанції про те, що, на відміну від справ позовного провадження, за яким ухвали про затвердження мирової угоди є виконавчими документами і повинні відповідати вимогам статті 193 ГПК України, частин першої та другої статті 4 Закону, мирова угода, затверджена у справі про банкрутство, не є виконавчим документом. Законом не передбачено її примусового виконання. Наслідки невиконання ухвали про затвердження мирової угоди визначено Законом про банкрутство.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 15.01.2020 у справі № 7/17-2087-2011 можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86999054>.

[Звернення стягувача із заявою до приватного виконавця про відкриття виконавчого провадження в день набрання рішенням законної сили не є підставою для повернення виконавчого документа відповідно до частини четвертої статті 4 Закону](#)

КГС ВС розглянув касаційну скаргу приватного виконавця виконавчого округу міста Києва Пишного А. В. на ухвалу Господарського суду Донецької області від 18.09.2019 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 13.11.2019, ухвалені за результатами розгляду скарги ТОВ «Краматорський феросплавний завод» на дії приватного виконавця у справі за позовом АТ «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» до ТОВ «Краматорський феросплавний завод» про стягнення 3 548 911,8 грн, і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду Донецької області від 30.07.2019 позовні вимоги АТ «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» задоволено

в повному обсязі, стягнуто з відповідача на користь позивача три відсотки річних у розмірі 857 457,22 грн, інфляційну індексацію – 2 691 454,62 грн та судовий збір – 53 233,68 грн.

30.08.2019 Господарським судом Донецької області уповноваженому представнику стягувача видано наказ на примусове виконання рішення суду від 30.07.2019 у справі № 905/584/19, яке набрало законної сили 30.08.2019.

Ухвалою Господарського суду Донецької області від 30.08.2019 відстрочено виконання рішення Господарського суду Донецької області від 30.07.2019 до 31.12.2019.

30.08.2019 приватним виконавцем виконавчого округу міста Києва Пишним А. В. відкрито виконавче провадження № 59926562 з примусового виконання наказу Господарського суду Донецької області від 30.08.2019 та винесено постанову про арешт коштів боржника в межах виконавчого провадження № 59926562, з урахуванням основної винагороди приватного виконавця 3 962 360,07 грн.

09.09.2019 ТОВ «Краматорський феросплавний завод» звернулося до Господарського суду Донецької області зі скаргою (з урахуванням доповнення до скарги) на протиправні дії приватного виконавця під час виконання рішення суду, в якій просило визнати протиправною та скасувати постанову приватного виконавця виконавчого округу міста Києва Пишного А. В. від 30.08.2019 № 59926562 про відкриття виконавчого провадження; визнати протиправними дії приватного виконавця виконавчого округу міста Києва Пишного А. В. в частині здійснення примусового виконання наказу Господарського суду Донецької області від 30.08.2019 за виконавчим провадженням № 59926562.

Ухвалою Господарського суду Донецької області від 18.09.2019 скаргу ТОВ «Краматорський феросплавний завод» на дії приватного виконавця виконавчого округу міста Києва Пишного А. В. задоволено частково: визнано протиправними дії приватного виконавця в частині здійснення примусового виконання наказу Господарського суду Донецької області від 30.08.2019 за виконавчим провадженням № 59926562. У решті скарги відмовлено.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 13.11.2019 ухвалу Господарського суду Донецької області від 18.09.2019 скасовано в частині відмови у задоволенні скарги ТОВ «Краматорський феросплавний завод» на дії приватного виконавця виконавчого округу міста Києва Пишного А. В. про визнання протиправною та скасування його постанови від 30.08.2019 № 59926562 про відкриття виконавчого провадження. Прийнято щодо цього нове рішення про задоволення скарги ТОВ «Краматорський феросплавний завод». У зв'язку з цим резолютивну частину ухвали викладено в новій редакції.

Не погоджуючись із зазначеними судовими рішеннями, приватний виконавець виконавчого округу міста Києва Пишний А. В. подав касаційну скаргу до КГС ВС.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, скасовуючи постанову апеляційного господарського суду повністю, ухвалу місцевого господарського суду – частково та приймаючи в цій частині нове рішення, зазначив таке.

Згідно з частинами першою та другою статті 12 Закону виконавчі документи можуть бути пред'явлені до примусового виконання протягом трьох років. Строки, зазначені в частині першій цієї статті, встановлюються для виконання рішення з наступного дня після набрання ним законної сили чи закінчення строку, встановленого в разі відстрочки чи розстрочки виконання рішення.

Частиною четвертою статті 4 Закону передбачено підстави повернення стягувачу виконавчого документа без прийняття до виконання.

ВС констатував, що звернення стягувача із заявою до приватного виконавця про відкриття виконавчого провадження в день набрання рішенням законної сили не є підставою для повернення виконавчого документа відповідно до частини четвертої статті 4 Закону.

Ураховуючи викладене, суд першої інстанції дійшов правомірного висновку про залишення без задоволення скарги відповідача в частині визнання протиправною та скасування постанови приватного виконавця про відкриття виконавчого провадження.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 27.12.2019 у справі № 905/584/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86717186>.

Аналогічна правова позиція викладена ув постанові КГС ВС від 17.03.2020 у справі № 910/12472/18.

Виконавець не наділений правом накладати арешт на право оренди земельної ділянки боржника-орендаря, яке як майнове право є об'єктом цивільних прав, іншим, ніж майно (кошти), та має обмежену оборотоздатність для боржника-орендаря. Під час виконання рішення суду арештованими можуть бути лише ті майнові права, які належать боржнику та він міг сам їх відчужити, а кошти, отримані від продажу, спрямувати на погашення вимог стягувача у виконавчому провадженні

ВП ВС розглянула касаційні скарги ТОВ «Седна-Агро» та приватного виконавця виконавчого округу Дніпропетровської області Сивокозова О. М. на ухвалу Господарського суду Дніпропетровської області від 03.04.2019 та постанову Центрального апеляційного господарського суду від 11.06.2019, ухвалені за результатами розгляду скарги ТОВ «Сільськогосподарська фірма «Агростар» на дії приватного виконавця виконавчого округу Дніпропетровської області Сивокозова О. М. за позовом ТОВ «Седна-Агро» до ТОВ «СФ «Агростар» про стягнення заборгованості та штрафних санкцій за договором поставки, і прийняла постанову, в якій зазначила таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою від 03.04.2019 Господарський суд Дніпропетровської області скаргу ТОВ «СФ «Агростар» задовольнив частково: визнав протиправними дії приватного

виконавця виконавчого округу Дніпропетровської області Сивокозова О. М. щодо винесення постанови про арешт майна боржника в частині накладення арешту на права оренди земельних ділянок; скасував постанову від 17.10.2018 ВП № 56921403 про арешт майна боржника в частині накладення арешту на права оренди земельних ділянок; щодо накладення арешту на право користування земельними ділянками з кадастровими номерами 1221487200:01:026:0518 та 1221487700:01:028:0024 для сільськогосподарських потреб (емфітевзис) постанову залишив у силі.

Постановою від 11.06.2019 Центральний апеляційний господарський суд ухвалу суду першої інстанції змінив, виправивши опіску в резолютивній частині ухвали. У решті ухвалу Господарського суду Дніпропетровської області від 03.04.2019 залишив без змін.

Не погоджуючись із зазначеними судовими рішеннями, ТОВ «Седна-Агро» та приватний виконавець виконавчого округу Дніпропетровської області Сивокозов О. М. подали до КГС ВС касаційні скарги.

ОЦІНКА СУДУ

ВП ВС, залишаючи рішення попередніх судових інстанцій без змін, зазначила таке.

Відповідно до статті 10 Закону заходами примусового виконання рішень є: 1) звернення стягнення на кошти, цінні папери, інше майно (майнові права), корпоративні права, майнові права інтелектуальної власності, об'єкти інтелектуальної, творчої діяльності, інше майно (майнові права) боржника, у тому числі якщо вони перебувають в інших осіб або належать боржникові від інших осіб, або боржник володіє ними спільно з іншими особами; 2) звернення стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інший дохід боржника; 3) вилучення в боржника і передача стягувачу предметів, зазначених у рішенні; 4) заборона боржнику розпоряджатися та/або користуватися майном, яке належить йому на праві власності, у тому числі коштами, або встановлення боржнику обов'язку користуватися таким майном на умовах, визначених виконавцем; 5) інші заходи примусового характеру, передбачені цим Законом.

Згідно з пунктом 6 частини третьої статті 18 Закону виконавець під час здійснення виконавчого провадження має право накладати арешт на майно боржника, опечатувати, вилучати, передавати таке майно на зберігання та реалізовувати його в установленому законодавством порядку.

Звернення стягнення на майно боржника полягає в його арешті, вилученні (списанні коштів з рахунків) та примусовій реалізації (стаття 48 Закону).

Статтею 56 Закону встановлено, що арешт майна (коштів) боржника застосовується для забезпечення реального виконання рішення та накладається виконавцем шляхом винесення постанови про арешт майна (коштів) боржника або про опис та арешт майна (коштів) боржника.

Виконавець у разі потреби може обмежити право користування майном, опечатувати або вилучати його у боржника та передати на зберігання іншим особам, про що він виносить постанову або зазначає обмеження в постанові про арешт. Вид,

обсяг і строк обмеження встановлюються виконавцем у кожному конкретному випадку з урахуванням властивостей майна, його значення для власника чи володільця, необхідності використання та інших обставин.

Втім, відповідно до абзацу сьомого пункту 2 статті 4 Закону України від 01.07.2004 № 1952-IV «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» право оренди (суборенди) земельної ділянки відноситься до речових прав на нерухоме майно, похідних від права власності. Аналіз наведених норм законів не дає підстав стверджувати, що майно боржника і речові права на це майно – це один об'єкт. Адже положення статті 18 Закону наділяють виконавця правом накладати арешт на земельну ділянку як нерухоме майно, але не свідчать про поширення цієї норми на арешт права оренди як речового права.

Так само однозначно не вбачається з приписів статті 56 Закону право виконавця накладати арешт на майнові (речові) права (тобто на право оренди), оскільки зазначена норма регулює питання арешту і вилучення тільки майна (коштів) боржника і не містить застереження, яке б дозволяло поширити її на майнові (речові) права, як це зроблено, наприклад, у пункті 1 частини першої статті 10 Закону, де законодавець прирівнює майно і майнові права, на що вказує словосполучення «майно (майнові права) боржника».

Тож системний аналіз статті 19 Конституції України, статей 10, 18, 56 Закону, статті 3 Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» свідчить про те, що виконавець не наділений правом накладати арешт на право оренди земельної ділянки боржника-орендаря, яке як майнове право є за змістом наведених законодавчих норм іншим, ніж майно (кошти), об'єктом цивільних прав та має обмежену оборотоздатність для боржника-орендаря.

Застосування виконавцем такого заходу примусового виконання рішень як звернення стягнення на право оренди земельної ділянки є можливим стосовно власника земельної ділянки (орендодавця), а також у тих випадках, коли право на таке відчуження щодо іншої, крім власника, особи передбачено законом або договором (емфітевізис, суперфіцій, заставодержатель права оренди земельної ділянки тощо). Адже виконавець, виконуючи рішення, не може бути наділений більшими повноваженнями щодо майнових прав, ніж має щодо цих самих майнових прав сам боржник.

Отже, суди попередніх інстанцій дійшли правильного висновку про те, що під час виконання рішення суду арештованими можуть бути лише ті майнові права, що належать боржнику та він міг відчужити їх сам, а кошти, отримані від продажу, спрямувати на погашення вимог стягувача до боржника у виконавчому провадженні.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 18.03.2020 у справі № 904/968/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88952168>.

Замінити сторону виконавчого провадження може лише суд за заявою сторони (заінтересованої особи), державного або приватного виконавця. Така заява розглядається у судовому засіданні з повідомленням учасників справи та заінтересованих осіб

КГС ВС розглянув касаційну скаргу відділу примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Донецькій області на ухвалу Господарського суду Донецької області від 24.06.2019 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 23.09.2019, ухвалені за результатами розгляду скарги ТОВ "Красносільське" на дії старшого державного виконавця Немченко А. І. та начальника відділу примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Донецькій області Буханцова О. В. за позовом ПАТ "Банк Національний Кредит", в особі уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб на здійснення ліквідації, до ТОВ "Красносільське" про стягнення 11 009 281,52 грн, і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду Донецької області від 30.08.2016 позовні вимоги ПАТ "Банк Національний кредит", в особі уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб на здійснення ліквідації, до ТДВ "Красносільське" про стягнення 11 009 281,52 грн задоволено частково; стягнуто з відповідача заборгованість за кредитом у розмірі 50 53 460,00 грн, заборгованість зі сплати процентів – 1 568 629,10 грн, три відсотки річних від простроченої суми кредиту – 57 961,60 грн, три відсотки річних від простроченої суми процентів – 14 246,70 грн, інфляційних втрат за час прострочення за кредитом – 25 085,38 грн.

14.09.2016 на виконання зазначеного рішення Господарського суду Донецької області видано відповідні накази.

Ухвалою Господарського суду Донецької області від 04.02.2019, зокрема, замінено стягувача – ПАТ "Банк Національний кредит", в особі уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб на здійснення ліквідації, на його правонаступника – Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю "Ілюс".

08.02.2019 постановою старшого державного виконавця Бахмутського міськрайонного відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в Донецькій області Коваленко В. М. відкрито виконавче провадження ВП № 58325418 за заявою стягувача – Сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю "Ілюс" на підставі пред'явленого наказу Господарського суду Донецької області від 14.09.2016.

У подальшому старшим державним виконавцем Бахмутського міськрайонного відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в Донецькій області Коваленко В. М. винесено низку постанов

про арешт майна (рухомого та нерухомого) та коштів боржника – ТДВ "Красносільське".

29.03.2019 старшим державним виконавцем відділу примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в Донецькій області Немченко А. І. винесено постанову про прийняття виконавчого провадження № 58325418 згідно з постановою про передачу виконавчого провадження від 22.03.2019.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 22.04.2019 ухвалу Господарського суду Донецької області від 04.02.2019 скасовано, в задоволенні заяви Сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю "Ілюс" про заміну сторони виконавчого провадження у справі № 905/1962/17 відмовлено.

13.05.2019 боржник звернувся до начальника відділу примусового виконання рішень із заявою № 29 про закриття виконавчого провадження № 58325418 у зв'язку з поданням заяви про відкриття виконавчого провадження неналежним стягувачем.

У заяві від 24.05.2019 № 29 боржник повторно звернувся до начальника відділу примусового виконання рішень про закриття виконавчого провадження № 58325418 або скасування постанови про відкриття виконавчого провадження № 58325418 від 08.02.2019, зняття арешту з рухомого, нерухомого та розрахункових рахунків боржника – ТДВ "Красносільське", які накладені при виконанні наказу від 14.09.2016 у зв'язку з неналежним стягувачем за виконавчим провадженням.

28.05.2019 старшим державним виконавцем відділу примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в Донецькій області Немченко А. І. винесено постанову про заміну сторони виконавчого провадження № 58325418, а саме замінено стягувача – Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю "Ілюс" на ПАТ "Банк Національний кредит", в особі уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб на здійснення ліквідації.

У червні 2019 року на адресу Господарського суду Донецької області надійшла скарга ТДВ "Красносільське" від 06.06.2019 № 35 на дії старшого державного виконавця відділу примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в Донецькій області Немченко А. І. та начальника відділу примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в Донецькій області Буханцова О. В.

Ухвалою Господарського суду Донецької області від 24.06.2019, залишеною без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 23.09.2019, зазначену скаргу ТДВ "Красносільське" задоволено частково: визнано неправомірними дії старшого державного виконавця щодо заміни сторони виконавчого провадження № 58325418; визнано неправомірними дії начальника відділу примусового виконання рішень щодо відмови у прийнятті постанов про скасування постанови від 08.02.2019 про відкриття виконавчого провадження

№ 58325418, скасування постанови від 08.02.2019 про арешт майна (рухомого та нерухомого) боржника ТДВ "Красносільське" у виконавчому провадженні № 58325418, скасування постанови від 08.02.2019 про арешт коштів боржника – ТДВ "Красносільське" у виконавчому провадженні № 58325418, скасування постанови від 13.02.2019 про арешт коштів боржника у виконавчому провадженні № 58325418, скасування постанови від 28.05.2019 про заміну сторони виконавчого провадження № 58325418. Зобов'язано начальника відділу примусового виконання рішень скасувати постанови старшого державного виконавця від 08.02.2019 про відкриття виконавчого провадження № 58325418, від 08.02.2019 про арешт майна (рухомого та нерухомого) та про арешт коштів боржника – ТДВ "Красносільське" у виконавчому провадженні № 58325418, від 13.02.2019 про арешт коштів боржника у виконавчому провадженні № 58325418, від 28.05.2019 про заміну сторони виконавчого провадження № 58325418. У задоволенні решти вимог відмовлено.

Не погоджуючись із зазначеними судовими рішеннями, відділ примусового виконання рішень звернувся до КГС ВС з касаційною скаргою, в якій просив їх скасувати і прийняти нове судове рішення, яким у задоволенні скарги ТДВ "Красносільське" відмовити у повному обсязі.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи рішення попередніх судових інстанцій без змін, зазначив таке.

Порядок заміни сторони виконавчого провадження чітко регламентовано ГПК України та Законом.

Так, у разі вибуття однієї із сторін виконавець за заявою сторони, а також заінтересована особа мають право звернутися до суду із заявою про заміну сторони її правонаступником. Для правонаступника усі дії, вчинені до його вступу у виконавче провадження, є обов'язковими тією мірою, якою вони були б обов'язковими для сторони, яку правонаступник замінив (частина п'ята статті 15 Закону).

Статтею 334 ГПК України унормовано, що в разі вибуття однієї із сторін виконавчого провадження суд замінює таку сторону її правонаступником. Заяву про заміну сторони її правонаступником може подати сторона (заінтересована особа), державний або приватний виконавець. Суд розглядає заяву про заміну сторони її правонаступником у десятиденний строк з дня її надходження до суду в судовому засіданні з повідомленням учасників справи та заінтересованих осіб. Неявка учасників справи та інших осіб не є перешкодою для вирішення питання про заміну сторони виконавчого провадження. Ухвала про заміну сторони виконавчого провадження надсилається (надається) учасникам справи, а також державному виконавцю, приватному виконавцю в порядку, передбаченому статтею 242 цього Кодексу. Положення цієї статті застосовуються також у разі необхідності заміни боржника або стягувача у виконавчому листі до відкриття виконавчого провадження.

Аналіз наведених норм законодавства свідчить, що замінити сторону виконавчого провадження може лише суд за заявою сторони (заінтересованої

особи), державного або приватного виконавця. Така заява розглядається тільки у судовому засіданні з повідомленням учасників справи та заінтересованих осіб. Положення зазначених статей могли бути застосовані у разі необхідності заміни стягувача у наказі до відкриття виконавчого провадження.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що 28.05.2019 старший державний виконавець відділу примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в Донецькій області Немченко А. І. самостійно виніс постанову про заміну сторони виконавчого провадження № 58325418, а не звернувся до суду з відповідною заявою, як це визначено частиною п'ятою статті 15 Закону.

За таких обставин суди попередніх інстанцій дійшли правомірного висновку, що дії старшого державного виконавця відділу примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в Донецькій області Немченко А. І. є неправомірними, а постанова про заміну сторони виконавчого провадження від 28.05.2019 № 58325418 є незаконною і такою, що підлягає скасуванню.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 24.12.2019 у справі № 905/1976/16 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86591509>.

3. Окремі питання, що виникають під час судового розгляду заяв про заміну сторони виконавчого провадження

У разі коли один (первісний) боржник у матеріальному правовідношенні замінюється двома боржниками, суд має замінити такого боржника як сторону виконавчого провадження двома боржниками, оскільки виконавчі дії з виконання рішення мають вчинятися щодо обох цих боржників

КГС ВС розглянув касаційну скаргу ТДВ "Орендне підприємство "Шахта імені Святої Матрони Московської" на ухвалу Господарського суду Донецької області від 04.10.2018 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 02.01.2019, ухвалені за результатами розгляду заяви ТОВ «Торецька вугледобувна компанія» про заміну сторони виконавчого провадження у справі за позовом ПАТ «Українська залізниця» в особі регіональної філії «Донецька залізниця» ПАТ "Українська залізниця» до ТДВ «Орендне підприємство «Шахта імені Святої Матрони Московської» про стягнення 111 360,00 грн, і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду Донецької області від 14.12.2017 позовні вимоги задоволено частково: стягнуто з ТДВ «Орендне підприємство «Шахта імені Святої Матрони Московської» на користь ПАТ «Українська залізниця» в особі РФ «Донецька залізниця» ПАТ «Українська залізниця» штраф за неправильно зазначену масу вантажу в сумі 55 680,00 грн та витрати зі сплати судового збору

за подання позовної заяви у розмірі 1 670,40 грн. У задоволенні решти позовних вимог відмовлено.

13.09.2018 ТОВ «Торецька вуглевидобувна компанія» звернулося до Господарського суду Донецької області із заявою про заміну сторони виконавчого провадження – ТДВ «Орендне підприємство «Шахта імені Святої Матрони Московської» його правонаступником – ТОВ «Торецька вуглевидобувна компанія».

Ухвалою Господарського суду Донецької області від 04.10.2018 відмовлено в задоволенні заяви ТОВ «Торецька вуглевидобувна компанія» про заміну сторони виконавчого провадження.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 02.01.2019 апеляційну скаргу ТДВ «Орендне підприємство «Шахта імені Святої Матрони Московської» залишено без задоволення, а ухвалу Господарського суду Донецької області від 04.10.2018 – без змін.

Не погоджуючись із зазначеними судовими рішеннями, ТДВ «Орендне підприємство «Шахта імені Святої Матрони Московської» звернулося до КГС ВС з касаційною скаргою.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, змінюючи рішення попередніх судових інстанцій в мотивувальній і резолютивній частинах, зазначив таке.

Відповідно до абзацу першого частини п'ятої статті 15 Закону в разі вибуття однієї зі сторін виконавець за заявою сторони, а також заінтересована особа мають право звернутися до суду із заявою про заміну сторони її правонаступником. Для правонаступника усі дії, вчинені до його вступу у виконавче провадження, є обов'язковими тією мірою, якою вони були б обов'язковими для сторони, яку правонаступник замінив.

Згідно з частинами першою та другою статті 334 ГПК України у разі вибуття однієї зі сторін виконавчого провадження суд замінює таку сторону її правонаступником; заяву про заміну сторони її правонаступником може подати сторона (заінтересована особа), державний або приватний виконавець.

За приписами статті 52 ГПК України у разі смерті або оголошення фізичної особи померлою, припинення юридичної особи шляхом реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення), заміни кредитора чи боржника у зобов'язанні, а також в інших випадках заміни особи у відносинах, щодо яких виник спір, суд залучає до участі у справі правонаступника відповідного учасника справи на будь-якій стадії судового процесу. Усі дії, вчинені в судовому процесі до вступу у справу правонаступника, обов'язкові для нього так само, як вони були обов'язкові для особи, яку правонаступник замінив. Про заміну або про відмову в заміні учасника справи його правонаступником суд постановляє ухвалу.

Отже, процесуальне правонаступництво передбачено не лише у зв'язку зі смертю (оголошенням померлою) фізичної особи та реорганізацією суб'єкта господарювання, а й в інших визначених законом випадках, у тому числі в разі заміни кредитора або боржника в зобов'язанні (відповідно до статей 512 і 520 ЦК України).

Процесуальне правонаступництво в розумінні статті 52 ГПК України допускається на будь-якій стадії судового процесу, включаючи стадію виконання судового рішення.

Водночас процесуальне законодавство містить норми тільки щодо заміни сторони виконавчого провадження її правонаступником, яка розрахована на випадок, коли сторона виконавчого провадження вибуває з відповідного матеріального правовідношення, до якого вступає правонаступник цієї сторони.

При цьому процесуальним законодавством не враховано, що у певних випадках до матеріального правовідношення може вступити інша особа як боржник, хоча сторона виконавчого провадження з цього правовідношення і не вибуває.

Відповідно до частини третьої статті 109 ЦК України юридична особа, з якої був здійснений виділ, несе субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями, які згідно з розподільчим балансом перейшли до юридичної особи, що утворилася внаслідок виділу.

Статтею 619 ЦК України визначено право кредитора на отримання задоволення своєї вимоги як від основного, так і від субсидіарного боржника.

При цьому в таких випадках не підлягають застосуванню положення частини другої статті 619 ЦК України (до пред'явлення вимоги особі, яка несе субсидіарну відповідальність, кредитор повинен пред'явити вимогу до основного боржника; якщо основний боржник відмовився задовольнити вимогу кредитора або кредитор не одержав від нього в розумний строк відповіді на пред'явлену вимогу, кредитор може пред'явити вимогу в повному обсязі до особи, яка несе субсидіарну відповідальність). Ці положення підлягають застосуванню до інших обставин, а саме коли на момент пред'явлення вимоги в матеріальному правовідношенні наявні одночасно і основний, і субсидіарний боржники.

Якщо кредитор – стягувач у виконавчому провадженні отримає задоволення своїх вимог повністю або частково за рахунок субсидіарного боржника, то субсидіарний боржник має право пред'явити до основного боржника регресну вимогу (абзац другий частини четвертої статті 619 ЦК України).

Водночас у разі вибуття субсидіарного боржника – сторони у виконавчому провадженні внаслідок його заміни на основного боржника після набуття законної сили рішенням суду, яким із субсидіарного боржника стягнуто борг, переданий ним правонаступнику за наслідками реорганізації у спосіб виділу, така заміна може бути спрямована на ухилення субсидіарного боржника від виконання рішення суду або вчинення дій, які б ускладнювали його виконання.

Так, невиконання основним боржником у процесі виконавчого провадження судового рішення внаслідок, наприклад, недостатності у нього коштів, ускладнить реалізацію кредитором права на задоволення своєї вимоги від субсидіарного боржника, який у випадку його заміни на основного боржника вибуде з виконавчого провадження. При цьому кредитор не може звернутися до субсидіарного боржника з окремим позовом, оскільки є чинне рішення, яким саме з нього вже стягнуто борг у спірних правовідносинах, і повторне звернення до суду унеможливлено згідно з приписами пункту 2 частини першої статті 175 ГПК України, якою унормовано,

що суддя відмовляє у відкритті провадження у справі, якщо є таке, що набрало законної сили, рішення чи ухвала суду про закриття провадження у справі між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав, або є судовий наказ, що набрав законної сили за тими самими вимогами.

Забезпечення остаточності судового рішення та його неухильного виконання спрямоване на дотримання таких вимог верховенства права, як забезпечення прав і свобод людини, правової визначеності, доступу до правосуддя, законності.

Порушення принципу обов'язковості виконання судового рішення суперечить вимогам правової визначеності.

За аналогією закону у випадках, коли один (первісний) боржник у матеріальному правовідношенні замінюється двома боржниками, суд має замінити такого боржника як сторону виконавчого провадження двома боржниками (у цій справі – основним і субсидіарним боржниками).

Отже, після заміни первісного боржника у виконавчому провадженні двома боржниками – основним і субсидіарним – виконавчі дії з виконання рішення мають вчинятися щодо обох цих боржників.

Зважаючи на характер правовідносин у цій справі, суд касаційної інстанції дійшов висновку про наявність підстав для заміни боржника – ТДВ «Орендне підприємство «Шахта імені Святої Матрони Московської» на двох боржників ТОВ «Торецька вуглевидобувна компанія» як основного боржника і ТДВ «Орендне підприємство «Шахта імені Святої Матрони Московської» як субсидіарного боржника.

Така сама правова позиція щодо застосування норми права викладена у постанові ВП ВС від 26.06.2019 у справі № 905/1956/15 за позовом регіонального відділення Фонду державного майна України в Донецькій області до ТДВ «Орендне підприємство «Шахта імені Святої Матрони Московської» про стягнення 5 675 020,99 грн, до розгляду якої було зупинено провадження у справі, що розглядається.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 24.09.2019 у справі № 905/2589/17 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84665400>.

Аналогічна правова позиція викладена у постановах КГС ВС від 23.12.2019 у справі № 913/862/15, від 17.04.2020 у справі № 904/3787/18.

Зміна найменування юридичної особи як сторони виконавчого провадження не потребує її заміни судом, а здійснюється постановою виконавця, якою змінюється назва відповідної сторони такого провадження

КГС ВС розглянув касаційну скаргу АТ «Укртрансгаз» на ухвалу Господарського суду міста Києва від 04.04.2019 та постанову Північного апеляційного господарського суду від 13.08.2019, ухвалені за результатами розгляду заяви ПрАТ «Укренергозбут» про заміну сторін виконавчого провадження їх правонаступниками у справі за позовом ЗАТ «Укренергозбут» до Дочірньої компанії «Укртрансгаз» Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України»

про визнання права власності на природний газ та зобов'язання поставити газ, і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 04.04.2019, залишеною без змін постановою Північного апеляційного господарського суду від 13.08.2019, задоволено заяву ПрАТ «Укренергозбут» про заміну сторін виконавчого провадження. Замінено стягувача за виконавчим провадженням, відкритим за наказом Господарського суду міста Києва від 21.03.2007, а саме ЗАТ «Укренергозбут», на його правонаступника – ПрАТ «Укренергозбут». Замінено боржника за виконавчим провадженням, відкритим за наказом Господарського суду міста Києва від 21.03.2007, а саме Дочірню компанію «Укртрансгаз» Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України», на його правонаступника – АТ «Укртрансгаз».

Не погоджуючись з рішеннями судів попередніх інстанцій, АТ «Укртрансгаз» звернулося до КГС ВС з касаційною скаргою, у якій просило зазначені судові рішення скасувати та постановити нове рішення, яким у задоволенні заяви ПрАТ «Укренергозбут» про заміну сторін виконавчого провадження їх правонаступниками відмовити.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій та передаючи справу на новий розгляд до суду першої інстанції, зазначив таке.

Відповідно до частин першої та другої статті 334 ГПК України у разі вибуття однієї із сторін виконавчого провадження суд замінює таку сторону її правонаступником. Заяву про заміну сторони її правонаступником може подати сторона (заінтересована особа), державний або приватний виконавець.

У частині п'ятій статті 15 Закону визначено, що у разі вибуття однієї із сторін виконавець за заявою сторони, а також заінтересована особа мають право звернутися до суду із заявою про заміну сторони її правонаступником. Для правонаступника усі дії, вчинені до його вступу у виконавче провадження, є обов'язковими тією мірою, якою вони були б обов'язковими для сторони, яку правонаступник замінив.

У разі коли сторона виконавчого провадження змінила найменування (для юридичної особи) або прізвище, ім'я чи по батькові (для фізичної особи), виконавець за наявності підтвердних документів змінює своєю постановою назву сторони виконавчого провадження.

Відповідно до пункту 14 розділу II Інструкції з організації примусового виконання рішень, затвердженої наказом Мін'юсту від 02.04.2012 № 512/5, у разі якщо сторона виконавчого провадження змінила найменування без процедури реорганізації (для юридичної особи) або прізвище, ім'я чи по батькові (для фізичної особи), виконавець за наявності підтвердних документів (про внесення змін до установчих документів, довідки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, довідки органу державної реєстрації актів цивільного стану, копії паспорта) своєю постановою змінює назву

сторони виконавчого провадження. Така постанова виконавця приєднується до виконавчого документа при його передачі до іншого органу державної виконавчої служби або приватного виконавця або поверненні його стягувачу чи до суду.

Отже, чинним законодавством передбачено, що заяви сторін або заінтересованих осіб про заміну сторони її правонаступником розглядає суд, а заяви про зміну найменування юридичної особи розглядає виконавець.

Згідно з частиною четвертою статті 3 Закону України «Про акціонерні товариства» повне найменування акціонерного товариства українською мовою повинне містити його організаційно-правову форму (акціонерне товариство). Тип акціонерного товариства не є обов'язковою складовою найменування акціонерного товариства.

В абзаці третьому частини другої статті 5 Закону України «Про акціонерні товариства» зазначено, що зміна типу товариства з приватного на публічне або з публічного на приватне не є його перетворенням.

З аналізу зазначених положень убачається, що сама лише зміна найменування (типу) юридичної особи не означає її реорганізації, зокрема перетворення, якщо при цьому не змінюється організаційно-правова форма такої особи. Зміна типу товариства не є його реорганізацією. Водночас зміна найменування юридичної особи спричиняє необхідність державної реєстрації змін до установчих документів у порядку, визначеному Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань».

Зміна найменування (типу) товариства з публічного на приватне не свідчить про припинення суб'єкта господарювання як юридичної особи шляхом її реорганізації, з огляду на що, зазначені обставини не можуть бути підставою для висновку про те, що такий суб'єкт є відмінним від відповідної юридичної особи.

Отже, на відміну від заміни сторони виконавчого провадження її правонаступником, у разі коли сторона виконавчого провадження змінила найменування (для юридичної особи) або прізвище, ім'я чи по батькові (для фізичної особи), виконавець за наявності підтвердних документів змінює своєю постановою назву сторони виконавчого провадження (стаття 15 Закону, пункт 14 розділу II Інструкції з організації примусового виконання рішень). Звідси зміна найменування юридичної особи як сторони виконавчого провадження не потребує її заміни судом, а здійснюється постановою виконавця, якою змінюється назва відповідної сторони такого провадження.

Така правова позиція наведена у постанові ВП ВС від 24.04.2019 у справі № 914/3587/14.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 09.12.2019 у справі № 17/32 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86210047>.

Вирішення питання про заміну сторони виконавчого провадження здійснюється судом шляхом перевірки та надання оцінки доказам, наданим для обґрунтування відповідної заяви, зокрема, щодо їх достовірності й достатності для висновків про фактичний перехід прав та обов'язків сторони виконавчого провадження до іншої особи на підставі правочину, якому має бути надана оцінка стосовно нікчемності, тобто недійсності згідно з положеннями закону. Установлення обставин, за яких цей правочин може бути визнаний недійсним, за відсутності оспорення або визнання його недійсним у передбаченому законом порядку, не входить у межі дослідження під час розгляду такої заяви, а тому відповідні обставини не можуть бути підставою для відмови у здійсненні заміни сторони процесу правонаступником, оскільки це суперечитиме презумпції правомірності правочину, визначеній статтею 204 ЦК України

ОП КГС ВС розглянула касаційну скаргу ОСОБА_1 на ухвалу Господарського суду Одеської області від 21.02.2019 та постанову Південно-західного апеляційного господарського суду від 21.05.2019, ухвалені за результатами розгляду заяви ОСОБА_1 про заміну сторони виконавчого провадження у справі за позовом ПАТ "Радикал Банк" до Спільного українсько-індійського підприємства "Кораса" про стягнення 868 369,68 грн, і прийняла постанову, в якій зазначила таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду Одеської області від 25.10.2016, залишеним без змін постановою Одеського апеляційного господарського суду від 13.12.2016, позовні вимоги задоволено, стягнуто з підприємства на користь банку заборгованість за тілом кредиту в загальному розмірі 650 000,00 грн, проценти за користування кредитом – 162 880,22 грн, пеню – 55 489,46 грн.

23.12.2016 Господарський суд Одеської області на виконання рішення від 25.10.2016 видав відповідний наказ.

У вересні 2018 року ТОВ "Фінансова компанія "Інвест-Кредо" звернулося до суду першої інстанції із заявою, в якій просило замінити стягувача – ПАТ "Радикал Банк" у виконавчому провадженні № 53692175 з примусового виконання наказу від 23.12.2016 на його правонаступника – ТОВ "Фінансова компанія "Інвест-Кредо".

Ухвалою Господарського суду Одеської області від 26.09.2018 заяву товариства було задоволено.

У лютому 2019 року ОСОБА_1 звернулася до місцевого господарського суду із заявою, в якій просила замінити стягувача – ТОВ "Фінансова компанія "Інвест-Кредо" у виконавчому провадженні № 53692175 на його правонаступника – ОСОБА_1.

Ухвалою Господарського суду Одеської області від 21.02.2019, залишеною без змін постановою Південно-західного апеляційного господарського суду від 21.05.2019, у задоволенні заяви ОСОБА_1 про заміну сторони виконавчого провадження відмовлено.

Не погоджуючись із зазначеними судовими рішеннями, ОСОБА_1 звернулася з касаційною скаргою до КГС ВС, в якій просила скасувати ухвалу Господарського

суду Одеської області від 21.02.2019 та постанову Південно-західного апеляційного господарського суду від 21.05.2019, прийняти нове рішення, яким задовольнити заяву в повному обсязі та замінити стягувача – ТОВ "Фінансова компанія "Інвест-Кредо" у виконавчому провадженні № 53692175 на його правонаступника – ОСОБА_1.

ОЦІНКА СУДУ

ОП КГС ВС, залишаючи рішення попередніх судових інстанцій без змін, зазначила таке.

Положенням частини п'ятої статті 15 Закону передбачено, що у разі вибуття однієї із сторін виконавець за заявою сторони, а також заінтересована особа мають право звернутися до суду із заявою про заміну сторони її правонаступником. Для правонаступника усі дії, вчинені до його вступу у виконавче провадження, є обов'язковими тією мірою, якою вони були б обов'язковими для сторони, яку правонаступник замінив.

Обґрунтовуючи необхідність здійснення заміни сторони виконавчого провадження з виконання наказу Господарського суду Одеської області у цій справі, ОСОБА_1 зазначила, що набула право вимоги до боржника за кредитним договором та договором поруки на підставі договору відступлення.

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 512 ЦК України кредитор у зобов'язанні може бути замінений іншою особою внаслідок передання ним своїх прав іншій особі за правочином (відступлення права вимоги).

Згідно зі статтею 514 ЦК України до нового кредитора переходять права первісного кредитора у зобов'язанні в обсязі і на умовах, що існували на момент переходу цих прав, якщо інше не встановлено договором або законом.

Вирішуючи питання про наявність підстав для заміни учасника справи (сторони виконавчого провадження) правонаступником за відсутності обставин, що свідчать про нікчемність договору, на підставі якого подано заяву про заміну учасника правовідносин, а також відомостей щодо оспорування або визнання недійсним цього договору в установленому порядку, суд має виходити з принципу правомірності цього правочину, дослідивши та надавши оцінку достатності й достовірності наданих для обґрунтування заяви про заміну сторони доказів для здійснення відповідної заміни. Такий висновок міститься в ухвалі ВП ВС від 28.11.2019 у цій справі.

Приймаючи постанову в цій справі, ОП КГС ВС дійшла висновку, що вирішення питання про заміну сторони виконавчого провадження здійснюється судом з урахуванням положень статей 74–79, 86 ГПК України, тобто за перевірки та надання оцінки доказам, наданим для обґрунтування відповідної заяви, зокрема, щодо їх достовірності й достатності для висновків про фактичний перехід прав та обов'язків сторони виконавчого провадження до іншої особи на підставі правочину, якому має бути надана оцінка стосовно нікчемності, тобто недійсності згідно з положеннями закону. При цьому встановлення обставин, за яких цей правочин може бути визнаний недійсним, за відсутності оспорення або визнання його недійсним у передбаченому законом порядку, не входить у межі дослідження

під час розгляду такої заяви, а тому відповідні обставини не можуть бути підставою для відмови у здійсненні заміни сторони процесу правонаступником, оскільки це суперечитиме презумпції правомірності правочину, визначеній статтею 204 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 17.01.2020 у справі № 916/2286/16 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87129078>.

Звертаючись з клопотанням про залучення до справи правонаступників, заявник повинен надати суду докази такого правонаступництва, проте не лише відомості, що містяться в Єдиному державному реєстрі щодо правонаступництва юридичної особи, а й докази настання правонаступництва у правовідносинах, в яких заявлено позовні вимоги щодо такої сторони (передавальний акт, в якому має бути чітко зазначено про суть та обсяг прав і обов'язків, що передаються)

КГС ВС розглянув касаційну скаргу Антимонопольного комітету України на постанову Центрального апеляційного господарського суду від 02.12.2019, прийняту за результатами розгляду заяви Антимонопольного комітету України про заміну сторони виконавчого провадження її правонаступниками – ТОВ "ВКЛМ", ТОВ "ЗКВС"; ТОВ "Буден Естейт" – ТОВ "Актив Естейт" у справі за позовом АМК до ТОВ "Сімферопольський винно-коньячний завод" про стягнення 217 600,00 грн, і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду Дніпропетровської області від 03.11.2016 позовні вимоги АМК задоволено в повному обсязі.

21.11.2016 на виконання рішення Господарського суду Дніпропетровської області від 03.11.2016 були видані накази.

Ухвалою Господарського суду Дніпропетровської області від 29.08.2019 заяву АМК про заміну сторони виконавчого провадження її правонаступником задоволено: замінено боржника ТОВ "Сімферопольський винно-коньячний завод" його правонаступниками – ТОВ "ВКЛМ" та ТОВ "ЗКВС", замінено правонаступника ТОВ "Буден Естейт" його правонаступником ТОВ "Актив Естейт".

Постановою Центрального апеляційного господарського суду від 02.12.2019 апеляційну скаргу ТОВ "Актив Естейт" задоволено: ухвалу Господарського суду Дніпропетровської області від 29.08.2019 в частині заміни правонаступника ТОВ "Сімферопольський винно-коньячний завод" його правонаступником ТОВ "Актив Естейт" та визнання ТОВ "Актив Естейт" солідарним боржником скасовано; у задоволенні клопотання АМК в частині залучення до участі у справі правонаступника ТОВ "Сімферопольський винно-коньячний завод" – ТОВ "Актив Естейт" відмовлено.

Не погоджуючись з рішенням апеляційного суду, АМК подав касаційну скаргу до КГС ВС, в якій просив скасувати постанову Центрального апеляційного господарського суду від 02.12.2019, а ухвалу Господарського суду Дніпропетровської області від 29.08.2019 залишити без змін.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи постанову апеляційного господарського суду без змін, зазначив таке.

Відповідно до частини п'ятої статті 15 Закону в разі вибуття однієї із сторін виконавець за заявою сторони, а також заінтересована особа мають право звернутися до суду із заявою про заміну сторони її правонаступником. Для правонаступника усі дії, вчинені до його вступу у виконавче провадження, є обов'язковими тією мірою, якою вони були б обов'язковими для сторони, яку правонаступник замінив.

За статтею 107 ЦК України у разі реорганізації юридичної особи шляхом її приєднання факт настання правонаступництва безпосередньо пов'язаний з моментом передання прав та обов'язків від правопопередника до правонаступника.

ВС у постанові від 31.05.2018 у справі № 910/1879/17 звернув увагу на те, що судам необхідно здійснювати аналіз доказів переходу відповідних прав і обов'язків.

Частиною другою статті 107 ЦК України встановлено, що в разі реорганізації юридичної особи шляхом приєднання складається передавальний акт, який має містити положення про правонаступництво щодо всіх зобов'язань юридичної особи, що припиняється, стосовно всіх її кредиторів та боржників, включаючи зобов'язання, які оспорується (постанова ВП ВС від 14.03.2018 у справі № 910/23312/14).

Аналогічні дії зі складання передавального акта з огляду на зміст статті 107 ЦК України підлягають вчиненню у разі реорганізації юридичної особи шляхом злиття, перетворення.

Під час реорганізації юридичної особи шляхом приєднання передання майна, прав та обов'язків від правопопередника до правонаступника здійснюється на підставі передавального акта, в якому має бути чітко зазначено про суть та обсяг прав і обов'язків, що передаються. Водночас момент переходу прав і обов'язків до правонаступника визначається днем підписання передавального акта і тому може не збігатися у часі з моментом здійснення реорганізації підприємства, тобто включенням запису про припинення юридичної особи до державного реєстру (висновок ВС, викладений у постанові від 02.04.2019 у справі № 922/2301/18).

Апеляційним судом встановлено, що передавальний акт та акт приймання-передачі до нього не містять відомостей щодо передачі ТОВ "Актив Естейт" від ТОВ "Буден Естейт" заборгованості ТОВ "Сімферопольський винно-коньячний завод" перед Антимонопольним комітетом України в розмірі 217 600,00 грн.

Ураховуючи наведене, суд апеляційної інстанції дійшов правильного висновку про те, що, звертаючись з клопотанням про залучення до справи правонаступників відповідача, а саме ТОВ "Актив Естейт", яке, за твердженням заявника, є правонаступником ТОВ "Буден Естейт", яке, в свою чергу, є правонаступником ТОВ "Сімферопольський винно-коньячний завод", заявник повинен був надати суду докази такого правонаступництва, і не лише відомості, що містяться в Єдиному

державному реєстрі щодо правонаступництва юридичної особи, а й докази настання правонаступництва у правовідносинах, в яких заявлено позовні вимоги, щодо такої сторони (передавальний акт, в якому має бути чітко зазначено про суть та обсяг прав і обов'язків, що передаються).

Аналогічна правова позиція викладена у постановках ВС від 11.12.2019 у справі № 904/2251/18, від 11.12.2019 у справі № 904/10513/17, від 24.10.2019 у справі № 904/805/18, від 02.12.2019 у справі № 904/807/18.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 21.01.2020 у справі № 904/8538/16 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87056384>.

4. Окремі питання, що виникають під час застосування Закону України «Про виконавче провадження»

Рахунки, передбачені для виплати заробітної плати та сплати податків, зборів і обов'язкових платежів до Державного бюджету України, є рахунками із спеціальним режимом, на які виконавчою службою відповідно до вимог законодавства арешт не накладається. Виокремлення таких рахунків належить до повноважень виконавчої служби

КГС ВС розглянув касаційну скаргу ТОВ «Даніан» на ухвалу Господарського суду Одеської області від 13.06.2019 та постанову Південно-західного апеляційного господарського суду від 08.08.2019, ухвалені за результатами розгляду заяви ТОВ «Прем'єр Строй» про забезпечення позову у справі за позовом ТОВ «Прем'єр Строй» до ТОВ «Даніан» про стягнення 1 545 646 грн, і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Господарського суду Одеської області від 13.06.2019, залишеною без змін постановою Південно-західного апеляційного господарського суду від 08.08.2019, заяву про забезпечення позову ТОВ «Прем'єр Строй» задоволено.

Господарський суд Одеської області вжив заходів щодо забезпечення позову шляхом накладення арешту на кошти в межах суми стягнення у розмірі 1 545 646,95 грн, що належали ТОВ «Даніан» і знаходилися (обліковувалися) на банківських рахунках в усіх банківських або інших кредитно-фінансових установах на території України.

Не погоджуючись із зазначеними судовими рішенням, ТОВ «Даніан» подало касаційну скаргу, в якій просило їх скасувати, ухвалити нове рішення, яким у задоволенні заяви про забезпечення позову відмовити.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи рішення попередніх судових інстанцій без змін, зазначив таке.

Приписами частини першої статті 2, частини другої статті 10 Конвенції про захист заробітної плати від 01.07.1949 № 95, ратифікованої Україною 04.08.1961,

визначено, що ця Конвенція застосовується до всіх осіб, яким виплачується або повинна виплачуватися заробітна плата. Заробітна плата повинна охоронятися від арештів і передачі в такій мірі, в якій це вважається потрібним для утримання працівника і його сім'ї. Заробітна плата в розумінні поняття «власності» є майном, на захист якого в тому числі стає стаття 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Принципи, закріплені в статтях 3 та 43 Конституції України, також знаходять своє вираження в положеннях статей 97 Кодексу законів про працю, статтях 15, 22, 24 Закону України «Про працю».

Наведені норми в сукупності свідчать про те, що держава гарантує та захищає законом право громадянина на своєчасне одержання винагороди за працю.

Отже, виплата підприємством працівникам заробітної плати має пріоритет перед погашенням заборгованості іншим кредиторам підприємства. Накладення арешту на рахунок боржника, який призначений також і для виплати заробітної плати та інших виплат працівникам боржника, унеможлиблює своєчасне здійснення таких виплат, що невідворотно призводить до порушення конституційних прав громадян, які працюють на підприємстві відповідача, на оплату праці.

Абзацом другим частини другої статті 48 Закону забороняється звернення стягнення та накладення арешту на кошти на рахунках платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, на кошти, що перебувають на поточних рахунках із спеціальним режимом використання, відкритих відповідно до статей 19¹ та 26¹ Закону України «Про теплопостачання», статті 15¹ Закону України «Про електроенергетику», та на спеціальному рахунку експлуатуючої організації (оператора) відповідно до Закону України «Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки», на кошти на інших рахунках боржника, накладення арешту та/або звернення стягнення на які заборонено законом.

Відповідно до частин третьої та четвертої статті 59 Закону в разі виявлення порушення порядку накладення арешту, встановленого цим Законом, арешт з майна боржника знімається згідно з постановою начальника відповідного відділу державної виконавчої служби, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець. Підставою для зняття виконавцем арешту з усього майна (коштів) боржника або його частини є отримання виконавцем документального підтвердження, що рахунок боржника має спеціальний режим використання та/або звернення стягнення на такі кошти заборонено законом.

Тобто рахунки, передбачені для виплати заробітної плати та сплати податків, зборів і обов'язкових платежів до Державного бюджету України, є рахунками із спеціальним режимом, на які виконавчою службою відповідно до вимог законодавства арешт не накладається, а виокремлення таких рахунків належить до повноважень виконавчої служби.

Аналогічна правова позиція викладена у постанові ВС від 27.06.2019 у справі № 916/73/19.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 10.10.2019 у справі № 916/1572/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84847733>.

Аналогічна правова позиція викладена у постановах КГС ВС від 25.10.2019 у справі № 37/70, від 28.10.2019 у справі № 916/1845/19, від 06.04.2020 у справі № 918/124/19.

Законодавець збільшив до трьох років строк пред'явлення до виконання наказів суду, виданих після набрання чинності 05.10.2016 Закону, та наказів суду, які були видані на виконання судових рішень до 05.10.2016 та строк пред'явлення яких до виконання не сплив станом на 05.10.2016. Проте дія цього положення не поширюється на виконавчі документи, строк виконання за якими сплив на час набрання чинності зазначеним законодавчим актом

КГС ВС розглянув касаційну скаргу ТОВ «Запорізький титаномагнієвий комбінат» на ухвалу Господарського суду Запорізької області від 15.08.2019 та постанову Центрального апеляційного господарського суду від 16.10.2019, ухвалені за результатами розгляду заяви ПАТ «Запоріжжяобленерго» про видачу дубліката наказу у справі за позовом ПАТ «Запоріжжяобленерго» до ТОВ «Запорізький титаномагнієвий комбінат» про стягнення коштів за участі відділу примусового виконання рішень департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду Запорізької області від 06.12.2010 стягнуто з КП «Запорізький титаномагнієвий комбінат» на користь ВАТ «Запоріжжяобленерго» 34 232 677,50 грн основного боргу, 100 000,00 грн пені, 91 060,02 грн інфляційних втрат, 173 880,21 грн трьох відсотків річних та судові витрати.

20.12.2010 на виконання зазначеного рішення господарського суду було видано наказ, який перебував на виконанні у відділі примусового виконання рішень.

Ухвалою Господарського суду Запорізької області від 11.02.2015 здійснено заміну стягувача з ВАТ «Запоріжжяобленерго» на ПрАТ «Холдингова компанія «Енергомережа».

01.04.2015 головним державним виконавцем прийнято постанову про закінчення виконавчого провадження № 27535592 на підставі пункту 8 частини першої статті 49 Закону.

Ухвалою Господарського суду Запорізької області від 06.03.2018, залишеною без змін постановою КГС ВС від 22.08.2018, скасовано ухвалу суду першої інстанції від 11.02.2015 про заміну сторони у виконавчому провадженні з примусового виконання наказу Господарського суду Запорізької області від 20.12.2010.

Постановою Центрального апеляційного господарського суду від 21.01.2019 визнано недійсною постанову про закінчення виконавчого провадження № 27535592 від 01.04.2015.

20.06.2019 державним виконавцем відділу примусового виконання рішень департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України прийнято постанову про відновлення виконавчого провадження № 27535592 та постанову про заміну сторони виконавчого провадження (стягувач) з ПрАТ «ХК «Енергомережа» на ПАТ «Запоріжжяобленерго».

У серпні 2019 року ПАТ «Запоріжжяобленерго» звернулося до господарського суду із заявою про видачу дубліката наказу Господарського суду Запорізької області від 20.12.2010.

Ухвалою Господарського суду Запорізької області від 15.08.2019, залишеною без змін постановою Центрального апеляційного господарського суду від 16.10.2019, заяву ПАТ «Запоріжжяобленерго» про видачу дубліката наказу задоволено.

08.11.2019 ТОВ «Запорізький титаномагнієвий комбінат» подало касаційну скаргу на ухвалу Господарського суду Запорізької області від 15.08.2019 та постанову Центрального апеляційного господарського суду від 16.10.2019, в якій просило зазначені судові акти скасувати та прийняти нове рішення, яким в задоволенні заяви ПАТ «Запоріжжяобленерго» про видачу дубліката наказу Господарського суду Запорізької області від 20.12.2010 відмовити.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи рішення попередніх судових інстанцій без змін, зазначив таке.

ГПК України не надає права відмовити в задоволенні заяви про видачу дубліката наказу з мотивів її необґрунтованості та не зобов'язує стягувача наводити причини втрати наказу. За умови встановлення факту невиконання судового рішення видача дубліката наказу не порушує прав боржника та не покладає на нього додаткових зобов'язань, оскільки дублікат наказу має повністю відтворювати втрачений наказ, зокрема містити й дату його видачі. Натомість відсутність наказу у стягувача унеможлиблює виконання рішення суду та порушує його права (аналогічний правовий висновок викладено в постановках ВС від 10.09.2018 у справі № 5011-58/9614-2012, від 10.04.2018 у справі № 24/234).

Обов'язковою умовою видачі дубліката наказу є звернення до суду з відповідною заявою в межах встановленого законом строку для пред'явлення його до виконання або поновлення за рішенням суду (така правова позиція викладена у постановках ВС від 11.11.2019 у справі № 5/229-04, від 23.05.2019 у справі № 5023/1702/12, від 21.01.2019 у справі № 916/215/15-г).

Відповідно до частин першої та другої статті 22 Закону (в редакції, чинній на момент видачі наказу суду) виконавчі документи можуть бути пред'явлені до виконання в такі строки: 1) посвідчення комісій по трудових спорах, постанови судів у справах про адміністративні правопорушення та постанови органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення, – протягом трьох місяців; 2) інші виконавчі документи – протягом року, якщо інше не передбачено законом.

05.10.2016 набрав чинності Закон від 02.06.2016.

Згідно з пунктом 5 розділу XIII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону від 02.06.2016 виконавчі документи, видані до набрання чинності цим Законом, пред'являються до виконання у строки, встановлені цим Законом.

Статтею 12 Закону від 02.06.2016 передбачено, що виконавчі документи можуть бути пред'явлені до примусового виконання протягом трьох років. Строки

пред'явлення виконавчого документа до виконання перериваються пред'явлення виконавчого документа до виконання.

Отже, законодавець збільшив до трьох років строк пред'явлення до виконання наказів суду, виданих після набрання чинності 05.10.2016 Закону, та наказів суду, які були видані на виконання судових рішень до 05.10.2016 та строк пред'явлення яких до виконання не сплив станом на 05.10.2016 (аналогічна правова позиція викладена в постановках ВС від 30.07.2019 у справі № 922/3137/15, від 28.12.2018 у справі № 910/11424/15, від 20.05.2019 у справі № 904/10285/15).

Водночас дія пункту 5 розділу XIII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону не поширюється на виконавчі документи, строк виконання за якими сплив на час набрання чинності зазначеним законодавчим актом (така правова позиція викладена у підпункті 4.2.7 пункту 4.2 постанови ВС від 02.05.2018 у справі № 5016/149/2011(17/6)).

Дослідивши наявні в матеріалах справи докази відповідно до вимог статті 86 ГПК України, суди з'ясували, що про наявність постанови від 01.04.2015 про закінчення виконавчого провадження № 27535592, яка була визнана недійсною постановою Центрального апеляційного господарського суду від 21.01.2019, ПАТ «Запоріжжяобленерго» дізналося лише під час перегляду судом ухвали Господарського суду Запорізької області від 11.02.2015 за нововиявленими обставинами у цій справі.

Узявши до уваги зазначене та встановивши, що 20.06.2019 державним виконавцем була прийнята постанова про відновлення виконавчого провадження № 27535592, на момент розгляду цієї заяви виконавче провадження було відкрите і строк пред'явлення виконавчого документа до виконання не закінчився, місцевий господарський суд, з яким погодився і суд апеляційної інстанції, дійшов правильного висновку про задоволення заяви ПАТ «Запоріжжяобленерго» та обґрунтовано видав дублікат наказу.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 26.12.2019 у справі № 10/339/10 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86619092>.

Аналогічна правова позиція викладена у постанові КГС ВС від 03.04.2020 у справі № 916/911/16.

Кредитор має право повторно звернутися до судового виконавця з вимогою про відкриття виконавчого провадження, якщо наказ суду йому було повернуто після закінчення виконавчого провадження на підставі пункту 7 частини першої статті 49 Закону внаслідок визнання боржника банкрутом і якщо під час ліквідаційної процедури боржника вимоги такого кредитора не було задоволено (припинено) або було припинено провадження у справі про банкрутство з підстав, передбачених законом. Строки пред'явлення наказу до виконання в такому випадку перериваються, а перебіг строку пред'явлення наказу до виконання розпочинається заново з моменту закриття (припинення) провадження у справі про банкрутство

КГС ВС розглянув касаційну скаргу АТ "Одеська ТЕЦ" на ухвалу Господарського суду Одеської області від 04.12.2019 та постанову Південно-

західного апеляційного господарського суду від 11.02.2020, ухвалені за результатами розгляду заяви АТ "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" про видачу дубліката судового наказу у справі за позовом АТ "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" до АТ "Одеська ТЕЦ" про стягнення 1 139 428, 11 грн, і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду Одеської області від 29.06.2016 частково задоволено позов АТ "НАК "Нафтогаз України", стягнуто з АТ "Одеська ТЕЦ" на користь АТ "НАК "Нафтогаз України" 74 137, 15 грн – три відсотки річних, 1 021 904, 61 грн – інфляційні втрати, 16 440, 62 грн – витрати зі сплати судового збору, в іншій частині позовних вимог відмовлено.

13.07.2016 на виконання зазначеного рішення Господарським судом Одеської області було видано відповідний наказ.

23.11.2019 АТ "НАК "Нафтогаз України" звернулося до Господарського суду Одеської області із заявою про видачу дубліката наказу Господарського суду Одеської області від 13.07.2016.

Господарський суд Одеської області ухвалою від 04.12.2019 задовольнив заяву АТ "НАК "Нафтогаз України" про видачу дубліката виконавчого документа, видав дублікат наказу Господарського суду Одеської області від 13.07.2016.

Постановою Південно-західного апеляційного господарського суду від 11.02.2020 апеляційну скаргу АТ "Одеська ТЕЦ" залишено без задоволення, ухвалу Господарського суду Одеської області від 04.12.2019 – без змін.

Не погоджуючись із зазначеними судовими рішеннями, скаржник подав скаргу до КГС ВС.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи рішення попередніх судових інстанцій без змін, зазначив таке.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що позивач звернувся до органу державної виконавчої служби 28.09.2016 в межах строку пред'явлення наказу до виконання і виконавче провадження було відкрито 04.10.2016, однак воно було закінчено 27.12.2016 на підставі пункту 7 частини першої статті 49 Закону внаслідок визнання боржника банкрутом.

Відповідно пункту 1 частини четвертої статті 12 Закону (в редакції від 02.06.2016) строки пред'явлення виконавчого документа до виконання перериваються у разі пред'явлення виконавчого документа до виконання. Аналогічні положення встановлював пункт 1 частини першої статті 23 Закону (в редакції, чинній до 05.01.2017, на момент закінчення виконавчого провадження).

Отже, перебіг строку пред'явлення наказу суду до виконання після його закінчення 27.12.2016 розпочався з наступного дня (28.12.2016) та тривав три роки. З огляду на звернення позивача у цій справі про видачу дубліката наказу суду 27.11.2019 суди дійшли правильного висновку про те, що така заява подана в межах строку пред'явлення наказу суду до виконання.

Юридичний аналіз частини першої статті 40 Закону, чинного на час видачі дубліката наказу суду, дозволяє зробити висновок про те, що цією нормою передбачено особливі наслідки закінчення виконавчого провадження у випадках офіційного оприлюднення повідомлення про визнання боржника банкрутом, які не обмежують права стягувача на повторне пред'явлення до виконання наказу суду, якщо під ліквідаційної процедури боржника вимоги такого кредитора не було задоволено або було припинено провадження у справі про банкрутство. Зазначене положення більш чітко регламентувалося попередньою редакцією Закону від 02.10.2012. Однак зміна нумерації та формулювання припису в новій редакції цього Закону не мала наслідком виключення особливостей наслідків закриття виконавчого провадження у зв'язку з публікацією оголошення про визнання боржника банкрутом із загального правила про наслідки закриття виконавчого провадження.

Отже, кредитор має право звернутися до судового виконавця про відкриття виконавчого провадження, якщо наказ суду йому було повернуто після закінчення виконавчого провадження і якщо під час ліквідаційної процедури боржника вимоги такого кредитора не було задоволено (припинено) або було припинено провадження у справі про банкрутство з підстав, передбачених законом. Строки пред'явлення наказу до виконання в такому випадку перериваються, а перебіг строку пред'явлення наказу до виконання розпочинається заново з моменту закриття (припинення) провадження у справі про банкрутство.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 01.04.2020 у справі № 916/924/16 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88601708>.

Огляд практики застосування Верховним Судом Закону України "Про виконавче провадження" у господарських справах. Рішення, внесені до ЄДРСР, за липень 2019 року – травень 2020 року / упоряд. управління забезпечення роботи судової палати для розгляду справ про банкрутство спільно з правовим управлінням (II). Київ, 2020. 57 стор.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua